

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra romanistiky

SLOVNÍK AMERIKANISMŮ

**písmena J, K, Ñ (ze slovníku Augusta Malarete, Marcose Moríniga a Josefa
Dubského)**

DICCIONARIO DE AMERICANISMOS

las letras J, K, Ñ (de los diccionarios de Augusto Malaret, Marcos Morínigo y
Josef Dubský)

DICTIONARY OF AMERICANISMS

the letters J, K, Ñ (of the dictionaries of Augusto Malaret, Marcos Morínigo y
Josef Dubský)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vypracovala: Michaela Ondračková

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Studijní obor: Španělská filologie

Rok: 2012

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním dílem a vypracovala jsem ji samostatně. Veškeré použité zdroje, ze kterých jsem čerpala, jsem řádně uvedla v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne:.....

Podpis:.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu práce prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc. za jeho ochotu, trpělivost a rady, kterou mi poskytnul během konzultací.

Índice

1. Introducción.....	5
2. Lista de abreviaturas	7
3. Diccionario español-checo de los americanismos.....	10
3.1. Palabras con la entrada J.....	10
3.2. Palabras con la entrada K.....	29
3.3. Palabras con la entrada Ñ.....	28
4. Comentario	33
5. Conclusión.....	40
6. Resumen	41
7. Anexo	42
8. Anotación	46
9. Bibliografía.....	48

1. Introducción

El objeto de mi tesis ha consistido en traducir tres letras J, K, Ñ de los diccionarios de americanismos al checo. He trabajado con tres fuentes: la segunda edición del *Diccionario de americanismos* elaborada por Augusto Malaret (AM), la tercera edición del *Diccionario del español de América* de Morínigo Marcos (MM) y el diccionario checo *Velký španělsko-český slovník* de Josef Dubský. En primer lugar he querido centrarme en los materiales en español y después he añadido los lemas del diccionario de Dubský que han faltado en los dos ya mencionados. La letra J ha sido la más extensa, mientras que la Ñ ha abarcado pocas páginas y la letra K no se encuentra en el diccionario de Augusto Malaret.

He elegido este tema como mi tesis, ya que me parece muy útil elaborar el diccionario checo para las palabras usadas en el territorio latinoamericano y porque todavía no existe ninguno de este tipo. Este estudio va a servir no solo a los estudiantes de la filología española sino también a la gente que quiera conocer, aprender y poder acercarse a la cultura de América Latina.

Se trata del proyecto realizado por el prof. PhDr. Jiří Černý CSc., me alegra poder contribuir y ayudar a este plano, y además profundizar mi conocimiento sobre los vocablos del mundo latinoamericano con el que me he creado una relación cercana.

Este trabajo ha ocupado mucho tiempo por varios motivos. Principalmente, ya que se trata de un trabajo minucioso para no confundir y aprender bien los modelos de lemas. Otro motivo es que he tenido que tener en cuenta el hecho que estas tres letras ya se habían elaborado antes por otros estudiantes de otros diccionarios RAE (*Diccionario de la lengua española*), RR (*Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia*) y MS (*El español de América*), por lo que he tenido que buscar solo las que han faltado y verificarlas constantemente con las tesis anteriores para que no coincidiesen. El último motivo que cabe mencionar es que muchas veces las palabras no se han explicado directamente o los equivalentes checos no existen.

Uno de los términos más difucultosos y muy frecuentes ha sido fauna y flora. Entre otros se encuentran también términos relacionados con las fiestas, comidas, costumbres, política, etc. Respeto a la naturaleza la traducción del diccionario de Augusto Malaret ha sido la más complicada, puesto que había una gran presencia de varias plantas que no tienen el

equivalente en la lengua checa, ya que no son conocidas en nuestro territorio debido al clima tan diferente que existe.

Muchas palabras provienen de las lenguas indígenas sobre todo del náhuatl, aimara, guaraní y quiche, sin embargo, aparecen también las palabras derivadas del inglés y pocas del italiano, portugués o del continente africano.

A la tesis también he añadido la lista de abreviaturas, el comentario del trabajo, la conclusión y al final he puesto un apéndice de imágenes, sobre todo de las plantas que me parecen muy interesantes o las que no están muy bien explicadas y descritas en el diccionario de mi tesis.

2. Lista de abreviaturas

Abreviaturas geológicas

Am - Amerika

Antil - Antily

Arg - Argentina

Bol - Bolívie

Dom - Dominikánská republika

Ekv - Ekvádor

Guat - Guatemala

Hond - Honduras

Chil - Chile

JižAm - jižní Amerika

Kol - Kolumbie

Kost - Kostarika

Kub - Kuba

LaPlat - oblast La Plata

Mex - Mexiko

Nik - Nikaragua

Pan - Panam

Par - Paraguay

Per - Peru

Portor - Portoriko

Salv - El Salvador

StřAm - střední Amerika

svArg - severovýchodní Argentina

szArg - severozápadní Argentina

Urug - Uruguay

Ven - Venezuela

výchBol - východní Bolívie

Otras abreviaturas

adj. - přídavné jméno

adv. - příslovce

Antil. - přídavné jméno

apod. - a podobně

arch. - archaický

atd. - a tak dále

citosl. - citoslovce

despekt. - despektivní

eufem. - eufemismus

f. - femininum, ženský rod

hovor. - hovorový

intr. - intransitivní

kniž. - knižní

m. - maskulinum, mužský rod

m/f. - maskulinum i femininum

např. - například

slavn. - slavnostní

spíše pl. - používané spíš v pl.

tr. - tranzitivní

tr/intr. - tranzitivní i intransitivní

venk. - venkovský

vulg. - zvrtné

eufem. - eufemismus

, i adj. - i přídavné jméno

, i pl. - i množné číslo

, i subst. - i podstatné jméno

, i zvrat. - eufemismus

; ► - encyklopedické vysvětlení

; ■ - synonymum

; ■ - varianty

; ● - nový pramen

* - obrázek v příloze

(AM) - pramen z Diccionario de americanismo od Augusta Malareta

(JD) - pramen z Velkého španělsko-českého slovník od Josefa Dubského

(MM) - pramen z Diccionario del español de América od Marcose Moríniga

(← afr.) - z Afriky

(← aim.) - z indiánského jazyka aimara

(← angl.) - z angličtiny

(← arw.) - z indiánského jazyka arahuaco, arawak

(← čib.) - z indiánského jazyka čibcha

(← guar.) - z indiánského jazyka guaraní

(← it.) - z italštiny

(← jap.) - z japonštiny

(← keč.) - z indiánského jazyka quechua

(← kič.) - z indiánského jazyka quichua

(← map.) - z indiánského jazyka mapuche, auracano

(← nah.) - z indiánského jazyka náhuatl

(← něm.) - z němčiny

(← port.) - z portugalštiny

(← rus.) - z ruštiny

(← šp.) - ze španělštiny

(← taíno) - z indiánského jazyka taíno

3. Diccionario español-checo de los americanismos

3.1. Palabras con la entrada J

- ja**, částice (1) **ni ~ ni jo** (Ekv): ani nemuknout, neříct ani ň; (AM). • (2) ani tak ani onak; (MM).
- jab**, m. (← angl.) (1) (Am): krátký a přímý úder v boxu; (MM).
- jaba**, f. (1) (Kub): žebračká mošna; (2) (Chil): protipovodňová hráz; ► vyrobená z dřeva a kamení na břehu řeky; (3) (Ven): dutá dýně; (4) fig. bída, chudoba; (5) **llevar (tener) en ~** (Kub): mít zajištěný úspěch; (6) **llevar (tener) la ~** (Kub): neoprostit se od starých zvyků; (7) **no poder ver a otro con ~ grande** (Kub): závidět; (8) **soltar la ~** (Kub): (z)civilizovat se, naučit se dobrým způsobům; (9) **tomar la ~** (Kub): žebrot; (AM). • (10) (StřAm, Mex): semínko divokých, velkých a silných rostlin z čeledi bobovitých (*fabaceae*); ► je podobné semínkům boba obecného, nejznámější semínko s tímto názvem patří jednomu liánu (*Entada scandens*), jehož stonek je velmi dlouhý; (11) různé rostliny, které mají tvarem podobné plody a semínka jako bob obecný; (MM). • (12) **estar hecho una ~ de huesos** (Kub): být kost a kůže; (13) **salir con la ~** (Kub): chodit žebrotou, žebrot; (JD).
- jabá**, f. (1) (Kub): rezavý mravenec; (JD).
- jabada**, f. (1) (Kub): taška; př.: *me traje una jabada de naranjas* (přinesl mi tašku plnou pomerančů/tašku pomerančů); (JD).
- jabado, -da**, adj. (1) (Kub): nerozhodná osoba mezi dvěma skupinami; (AM).
- jabalcón**, m. (1) (Kol): strž, rokle (AM).
- jabalío**, m., vulg. (1) (Portor): vytí, skučení, výkřik; (AM).
- jabato, -ta**, adj/subst. (1) adj. (Kub): nevzdělaný, sprostý, hrubý; (AM). • (2) (Kub, Mex): vznětlivý, bouřlivý; (MM). • (3) m. (Kub, Mex): vztekloun; (JD).
- jabear**, tr. (1) (Guat): krást; (AM).
- jabí**, m. (2) (jižMex): kordie (*Cordia gerascanthus*); ► rostlina z čeledi brutnákovitých (*boraginaceae*); (MM).
- jabilla**, f. (← *haba*) (1) (StřAm, Antil, Mex): hura chřestivá (*Hura crepitans*); ► robustní strom s velmi ostnatou kůrou; * (2) plod hury chřestivé; ► vypadá jako malá zploštělá dýně, která uzavírá semínka podobné černým bobům, když plod dozraje, vypukne a odhodí semínka; (3) (Par): zelená fazole; (MM).
- jabillo**, m. (1) (Antil): viz: *jabilla*; (2) (Ven): strom z čeledi bobovitých (*fabaceae*); (MM).
- jabín**, m. (1) (Mex): viz: *jabí*; (2) viz: *jaba* (*Andira racenosa*); (MM).
- jabirú**, m. (1) viz: *yabirú*; (MM).
- jabón**, m., fig. (1) (Arg, Portor): úlek, strach; (2) **hacer ~** (Arg): nahnat strach, být ustrašený; (3) **no es lo mismo ~ que hielo negro** [Š: *no es lo mismo torear que ver los toros desde la barrera*] (Portor, Per): hodně mluvit a hodně říkat není totéž; (AM). • (4) (Kol, Kub, Portor): ryba (*Rhynchichthys saponarius*); (5) (Kub, Mex): mýdelník pravý, nebo jeho plody; (MM). • (6) (Am): tréma; (7) **hacer ~** (Am): flákat se; (JD).
- jabonada**, f. (1) (Kol, Chil, Peru): namydlení; (AM). • (2) (Arg, Chil, Mex): výtka, napomenutí; (MM).
- jaboncillo**, m. (1) (Kub): šedé bahno na poškozených cestách; (2) (Chil): tekuté mýdlo, mýdlový prášek; (AM). • (3) (Antil, StřAm, Kol, Ekv, Mex, Per): mýdelník pravý (*Sapindus saponaria*); ► strom, jehož dřevo a plod obsahují mýdlovou látku; ■ Syn.: *quillay, jabón de palo* (Chil, Par, LaPlat), *pacón, paraparo, pero*; * (4) (Arg): proso (*Panicum chloroleucum*); ► patří do čeledi lipnicovitých (*gramineae*), roste na slané půdě náhorní plošiny v oblasti Catamarca; (5) (Kost): líčidlo obecné (*Phytolacca decandra*); * (6) (Kub, Portor): liána (*Serjania paniculata*); (7) sirná hlína, která obsahuje kov, převážně zlato; ► označení, které používají horníci; (8) ryba (*Epinephelus striatus*); (MM).
- jabonear**, tr/intr. (1) tr. (Guat): vystrašit; (AM). • (2) **~le (jabonarle) a uno el piso** (Arg): poštvat někoho proti jeho přátelům nebo osobám, se kterými chce dobře vycházet; (3) snažit se o selhání nějaké činnosti, obchodu nebo firmy jiné osoby; (MM). • (4) intr. (Guat): flákat se; (JD).
- jabonera**, f. (1) (Kub): vysedlá klíční kost; (JD).
- jabonero, -ra**, adj. (1) (Ekv): vratký; ► o zvířatech nejistých v nohách; (AM).
- jabonado**, adj. (1) (Mex): mýdlový, mýdelný; (JD).

jabudo, -da, adj. (1) (Kol: Riohacha): veliký; ► užívá se u věcí; (AM). • (2) (Ven): hladový; (JD).

jabuti, m. (← guar. *yabuti*) (1) (Am): jihoamerická suchozemská želva (*Testudo tabulata*); ► tento výraz se používá pouze v knihách o historii přírody; (MM).

jaca, f. (1) (Kub): vykastovaný kůň; (2) (Mex, Per): malá kobyla; (MM).

jacal, m. (← nah. *xamitl*, „nepálená cihla“ + *calli*, „dům“; „dům z nepálených cihel“) (1) (Guat, Mex, Ven): chatrč; (2) **al ~ viejo no le faltan goteras** (Mex): ve stáří zbývají už jen choroby; (3) **hemos visto caer iglesias, cuanti más ese ~** (Mex): lidská moc je pomíjivá; (AM). • (4) **no tener ~ donde meterse** (Mex): být chudý jako kostelní myš; (MM).

jacalar, intr. (1) (Mex): drbat, klepat; (JD).

jacalea, intr. (1) (Mex): chodit od chatrče k chatrči; (AM). • (2) (Mex): pomlouvat, drbat; (MM).

jacalón, m. (1) (Mex): kus velké věci, která je delší než širší, dočasná, užívaná ve většině případů k zábavě; (AM). • (2) (Mex): přístřešek, kůlna; (3) rozpadající se, zchátralý dům; (4) špatné, mizerné divadlo; (MM).

jacana, f. (1) (Kub, Portor): strom; ► z čeledi zápotovitých (*sapotaceae*), jeho kůra se používá na stavby (*Lucuma Multiflora*);* (2) (Kub, LaPlat): ostnák jihoamerický (*Jacana jacana*); ► pták zářících barev, který žije v *camalotales* (viz.);* (3) viz: *aguapeazó*; (MM).

jacanillo, m. (1) (Portor): ardisie (*Ardisia pendula*); (MM).

jacarandana (jacarandaina, jacarandina), f. (1) (Arg): banda zlodějů; (2) zlodějská hantýrka; (JD).

jacaré, m. (1) (Am): kajman; (MM).

jacinto, m. (1) (Mex): vodní rostlina; ► podobná tokozelce tlustostopkaté, neboli vodnímu hyacantu (*Eichornia crassipes*, *Eichornia speciosa*); (2) (Portor): lichořeřišnice větší (*Tropaeolum majus*); ► jedlá rostlina; (MM).

jaco, m. (1) (Portor): poník; (2) (Kub): malá želva (*Trachemys callirostris*); ► patří do rodu *Emys*; (AM). • (3) (Mex): rostlina; (MM).

jacolote, m. (1) (Mex): viz: *juncia*; (MM).

jacón, m. (1) (Kost): kůň průměrného vzrůstu; (AM).

jaconta, f. (1) (Bol): pokrm z masa, hlízy a ovoce, který se často konzumuje na karnevalu; (AM).

jacú, m. (1) (Bol): jídlo, které se podává k obědu; ► skládá se z chleba, juky, banánu apod.; (AM).

jachacaldo, m. (1) (Kol): vývar z různých bylin; (AM).

jachado, -da, adj. (1) (Hond): zjizvený; (AM).

jache, m. (1) (Bol): mleté otruby; ■ Var.: *jaqui*; (AM).

jachipén, m. (1) (Arg): žranice; (JD).

jachudo, -da, adj. (1) (Ekv): silný, svalnatý; (2) divoký, nevrlý, tvrdohlavý; (AM).

jagua, f. (1) (Kub): keř (*Genipa clusiifolia*); (2) (Mex): palma královská (*Oreodoxa regia*); (3) (Kol): železitý písek, který zůstává na žlabu, kde se čistí zlato; (4) **parecer uno una ~** (Portor): být bledý jako stěna; (MM).

jagual, m. (1) (Mex): oblast hojně porostlá stromy *jaguas* (viz.); (MM).

jaguaní, m. (1) (Ven): viz: *cestilla*, *sereta*; (AM).

jaguape, m. (1) (Kol: Riohacha): víno z palmy; (AM).

jaguar, m. (1) (Arg): viz: *jaguár*; ■ Var.: *yaguareté*; (MM).

yaguareté, m. (1) (Arg): viz: *yaguareté*; (MM).

jaguarondo, m. (1) (StřAm, Mex): viz: *yaguarundi*; (MM).

jaguay, m. (1) (Per): vodní nádrž; ■ Var.: *jagüey*, *jagüel*, *jahuel*; (2) zdroj pitné vody na písčitém nebo neobydleném pobřeží; (AM). • (3) (Kub, Guat): strom (*Pithecollobium dulce*); ► z čeledi bobovitých (*Fabaceae*), má žluté dřevo, které se používá na výrobu nábytku; (MM).

jagüey, m. (1) (Kub): zrádce; (AM). • (2) (Kub): malý komár; (3) (Portor, Ven): smokvoň, fikus (*Ficus crassinervia*); ► robustní strom lehkého dřeva; (MM).

jagüilla, f. (← *jagua*) (1) (Kol, Kub, Portor): strom (*Genipa caruto*); ► jeho dřevo je dobré na stavby; (2) (Hond, Nik): viz: *picarí*; (MM).

jahuacte, m. (← nah. *xahuactli*) (1) (Mex): palma s tenkým, dutým stonkem (podobným třtině); ► měří kolem šesti metrů, roste hojně v pralese, v nížinách a používá se na rustikální stavby (*Bactris horrida*); (MM).

jahuay, m. (1) (Ekv): smutný zpěv indiánů; (AM).

jahuel, m. (1) (Bol, Chil): viz: *jagüel*; (AM).

jahuey, m. (1) (Arg, Kol, Mex, Nik): viz: *jagüel*; (AM).

jai, adj/subst. (1) adj. (Am): nóbl; (2) f. nóbl společnost; př.: *es una familia de la jai* (je to nóbl rodina); (JD).

jaiba, adj/subst., fig. (1) adj. (Antil, Mex): dovedný v obchodování, vychytralý; ► v tomto případě se užívá bez rozdílů *el jaiba* nebo *la jaiba*; př.: *Luis es un jaiba*, nebo *una jaiba*; (2) (Kol: Riohacha): ústa; (3) **abril la ~**, hnát se za penězi; (AM). • (4) m. (Am): společné jméno pro desetinohé koryše z podříše kapřivců a pro říční a mořské kraby (*Xanthus planus*, *Platycarcinus dentatus*, *Paraxanthus barbiger*, *Cancer plebeius*, *Platyonichus bipustulatus*, *Callinectes sapidus* aj.); (MM). • (5) (Kub): zvedák na cukrovou třtinu; (JD).

jaibero, m. (1) (Chil): košík na chytání krabů; (AM). • (2) (Chil): chytač, prodavač krabů; (MM).

jaibol, m. (1) (Am): whisky, rum se závorovým pivem a ledem; (JD).

jaibol, m. (1) (Am): viz: *high ball*; (MM).

jaibón, adj. (← angl. *high life*) (1) (StřAm): namyšlený, nafoukaný; (MM).

jaigua, f. (1) (Ven): viz: *guadua*; (MM).

jailaif, f., adj. (1) (Am): viz: *high life*; (MM).

jailoso, adj. (← *high life*) (1) (Kol): ten, kdo usiluje o to stát se aristokratem; (MM).

jaimiqui, m. (1) (Kub): opihled (*Mimusops jaimiqui*); ► strom čeledi zapotovitě (*sapotaceae*), vysoký a robustní, jeho dřevo se používá v truhlářství; (MM).

jajá, adj. (1) (Dom): lakomý; (AM).

jal, m., spíše pl., (← nah. *xalli*) (1) (Mex): kousek pemzy, která obsahuje úlomky nebo minerály drahokamů; (AM). • (2) (Mex): usazený hrubý písek, ve které mohou být zrnka zlata; (MM).

jala, f. (1) (Kol): opilost; (AM).

jalabay, m. (1) (Guat): síť; ■ Syn.: *jamba*; (AM).

jalacate, m. (1) (Kost): keř (*Calea asilaris*); (2) šalvej (*Salvia polystachya*); (MM).

jalada, f. (1) (Mex): táhnutí, strhnutí; (2) připomínka, výtka; (MM).

jalado, -da, adj/subst. (1) adj. (StřAm, Kol): bledý, se zamračeným, zkřiveným obličejem; (2) (StřAm, Kub, Mex, Ven): opilý; (3) (Mex): ochotný, shovívavý; ► používá se v negativních větách, př.: *Fulano no es tan jalado como ellos piensan*; (MM). • (4) (Am): pěkný, př.: *¡qué edificio tan ~!* (to je teda pěkný barák!); (5) (Am): vyhublý; (6) (Mex): štedrý; (7) m. (Kub) cvok; (JD).

jalamecate, m. (1) (Ven): podlejzavec; (JD).

jalamecatismo, m. (1) (Ven): pucování klik; (JD).

jalao, m. (1) (Dom): sladkost vyrobená ze sirupu z cukrové třiny, nastrohaného kokosu a někdy s kousky guavy nebo závoru; (AM).*

jalapa, f. (1) (Am): trvalá rostlina (*Convolvulus officinalis*); ► podobá se popínavé rostlině, která má zvonečky; (2) kořen této rostliny; ► je podobný načernalé mrkvi, používá se jako účinné projímadlo; (3) název pro rostliny s emetickou vlastností; (4) lichvářský zisk, poplatek v hernách; (MM).

jalapaneco, -ca, adj. (1) (Mex): pocházející z oblasti Jalapa; (2) vztahující se k oblasti Jalapa; (MM).

jalapato, m. (1) (Per: Tambillo): zábava spočívající v setnutí hlavy kachně; ■ Var.: *pato*; (AM).

jalapeño, -ña, adj/subst. (1) adj. (Mex): vztahující se k městu Jalapa; ► leží ve státě Veracruz; (2) m. velmi pálivá paprika; (MM).

jalapón, m. (1) (Dom): muškatovníkovitá rostlina s jedlým plodem (*Parathesis serrulata*); (MM).

jalar, tr/intr/zvrat. (← *halar*) (1) tr. (StřAm): milovat se; př.: *ella y yo nos jalamos*; *ella está jalando con otro* (začíná si s jiným); (2) (Kol, Ven): vyjadřovat se o něčem s obdivem; př.: *un valse bien jalado*; *¡así se jala un discurso!*; (3) intr. (Bol, Portor, Mex: Querétaro, Ven): odtáhnout, odejít; př.: *Fulano jaló para su casa*; (4) ~ **camino**, (Guat); odejít; (5) (Dom): vyčerpat, vysílit; (6) [Š: *emborracharse*] (StřAm, Kol, Kub, Ekv, Mex, Pan, Per, Portor, Ven): opít se; (7) **no ~es que descubijas** (Mex): nebýt ochotný udělat nařizenou věc; (8) **jalado**, -da, (StřAm, Kol: Riohacha, Portor): vyhublý člověk s unaveným a hladovým výrazem; (AM). • (9) (Antil, StřAm, Kol, Mex, Per, Ven): strhnout, přitáhnout; (10) intr. (Antil, StřAm, Kol, Mex, Per, Ven): odejít; (11) ~ **parejo**, táhnout, držet spolu; (12) ~**le a una cosa**, mít rád nějakou věc, př.: *éste le jala al pulque*; (MM). • (13) (Am): flirtovat; (14) (Ven): podlejzat; (15) ~**ló el calcetín** (Kub): už je pod drnem; (16) ~ **patilla** (Mex): mazat med kolem pusy; (17) ~ **remo** (Kub): veslovat; (18) zvrat. (Am): vzít do zaječích, ukázat paty; (19) (Am): zapadnout; (JD).

jalatocie, m. (← nah.) (1) (Mex): naplavená písečná zem; (MM).

jalca, f. (1) (Per): velehorská plošina v severní části And; ■ Var.: *puna* (střPer, jižPer); (AM).

jaleada, f. (1) (Mex): výsměch, posmívání; (2) pokřikování, povykování; (JD).

jaleat, tr. (1) (Chil): obtěžovat; (2) [Š: *burlarse*] vysmívat se; (AM). • (3) (Mex): nadávat, hubovat; (JD).

jaleísta, adj. (1) (Mex): vtípkující, šprýmařský; (MM).

jaleo, m. (1) (StřAm): flirt, milostné dobrodružství, dvoření; (AM).

jalera, f. (1) (Kub): opilost; (AM).

jalisco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Guat, Mex): opilý; (2) m. (Mex: Jalisco): klobouk ze slámy; (3) **pelar el** ~ (Mex): být obezřetný, otevřít oči; (AM). • (4) adj. (Kub): paličatý; (JD).

jalocote, m. (← nah. *xalli*, „písek“ + *ocotl*, „borovice“) (1) (Mex): borovice, ze které se získává terpentýnová pryskyřice; (MM).

jalón, m. (1) (StřAm): přítel, galán; (2) (Bol, Mex, Per, Portor, Ven): vzdálenost, časový odstup; (AM).

jalona, adj. (1) (StřAm): koketující, přelétavý; (AM).

jalonear, tr. (1) (Mex): viz: *jalar*; (AM).

jalpanayaca, f. (1) (Bol): ostrá, pálivá omáčka; (JD).

jaltomate, m. (← nah. *xalli*, „písek“ + *tomate*) (1) (Mex): rozšířená rostlina na pobřeží Mexického zálivu, která dává malé černé plody, které chutnají jako rajče; (MM).

jallares, m., i pl. (1) (Arg): mergele, peníze; (JD).

jallipear, tr. (1) (Arg): žrát; (JD).

jallipén, m. (1) (Arg): žrádlo, blaf; (JD).

jallo, -lla, adj., vulg. (1) (Mex): nafoukaný; (2) urážlivý; (AM).

jama, f. (1) (Hond): malá *iguana* (viz.); (MM).

jamadero, m. (1) (Kub): krčma, putyka; (JD).

jamaica, f. (1) (Mex): lidová slavnost; (AM). • (2) (StřAm, Kub, Mex): ibišek súdánský (*Hibiscus sabdariffa*); ► rostlina z čeledi slézovité (*malvaceae*); (3) (Kost): pimentonvík pravý (*Myrtus Tabasco*); ■ Syn.: *pimienta de Tabasco*; (4) (Mex): osvěžující nápoj připravený ze stejnojmenné rostliny; (MM).

jamaiquino, -na, adj. (1) (Antil): jamajský; (AM).

jamaquear, tr. (1) (Kub): houpat (v hamaku); (JD).

jamán, m. (1) (Mex): bílá, hrubá látka; (AM).

jamar, tr. (1) **me la ~mé** (Kub): natrhl jsem; (JD).

jamba, f. (1) (Guat): síť na krevety; (AM).

jambado, -da, adj. (1) (Mex): nenasytý, hltavý; (2) přejedený; (AM).

jambar, tr. (1) (Hond, Mex): baštit, přejídat se; (2) (Mex: Zacatecas): otravovat; (AM).

jambazón, m/f. (1) f. (Mex): nasycení; (AM). • (2) m., venk. (Mex): jídlo; (MM).

jambe, m. (1) (Guat): lidový tanec; (AM).

jambón, -na, adj. (1) (Mex: Zacatecas): otravný; (AM).

jambruna, f., vulg. (1) (Portor): velký hlad; ■ Var.: *hambruna*; (AM).

jambrusia, f., vulg. (1) (Kub, Portor): velký hlad; ■ Var.: *hambrusia*; (AM).

jamiche, m. (1) (Kol): šrot; (2) štěrk, úlomky kamene; (3) (Kol: Riohacha): zbytky z cukrové třiny po lisování; (4) slupka z ananasu; (AM).

jamón, m., slavn. (1) (Portor): konflikt, potíže; (AM). • (2) **coger** ~ (Kub): koukat pod sukně; (3) **coger el** ~ **bajito** (Kub): žít z cizího/na cizí útraty; (4) **eso está** ~ (Kub): to je lehoučké; (5) **estás dando** ~ (Kub): kouká ti zadnice; (6) **tener un** ~ (Kub): mít pěknou ulejkvu, práci; (JD).

jamoncillo, m. (1) (Mex): sladkost z mléka a cukru; (AM).

jamonearse, zvrat. (1) (Kub): vyznat se v tlačenci; (2) (Kub): koukat děvčatům na nohy; (JD).

jampa, f. (1) (Ekv): práh; (AM).

jámparo, m. (1) (Kol): loďka, kánoe; (AM).

jampirunco, m. (1) (Per): podomní léčitel, mastičkář; (AM).

jampón, -na, adj. (1) (Guat): domýšlivý; (2) ochotný; (AM).

jamurar, tr. (1) (Kol): vymáchat prádlo; (AM). • (2) (Kol): nabrat vodu do necek; (MM).

jan, m. (1) (Kub): kůl; (2) **ensartarse en los** ~es (Kub): namočit se do špinavých obchodů; (AM).

jana, f. (1) (Arg: Santiago): malý trn kaktusu; (AM).

janane, adj. (1) (Guat): viz: *janano*; (AM).

janano, -na, adj. (1) (Guat, Salv): člověk se zaječím pyskem; (AM).

jandaripén, m. (1) (Arg): mergele, peníze; (JD).

jande, adj. (1) (Hond): viz: *janano*; (AM).

jandinga, f. (1) (Dom): neformální oslava; (AM). • (2) (← afr.) (Kub): jídlo; (MM).

jando, m. (1) (Mex): peníze, prachy; ► vězeňský slang; (AM).

jane, adj. (1) (Hond): viz: *janano*; (AM).

janear, tr/zvrat. (1) (Kub): oplotit; (2) jezdit na zvířeti a přidržovat se pouze rukama, bez zasunutí nohou do třmenu; (3) zvrat. zastavit se na nějakém místě; (4) vzpřímit se; (AM).

jangá, f., vulg. (1) (Dom): spousta, množství; (2) **por** ~ (Dom): hojně, hodně (AM).

jangada, f. (← port.) (1) (Am): nádrž; ► vytvořená pevným spojením kmenů stromů, které umožňuje rychlý proud vody; (2) (Mex): pošetilost, drzost; ► dlouhou dobu byl neekonomičtější způsob přepravy pomocí *jangadas*, které byly po příjezdu do cíle rozebrány a dřevo bylo přepravováno do pilového závodu, (MM).

janucho, -**cha**, m/f., (1) [Š: *Juan Lanás*] (Bol): hloupý Honza; (AM).

jañar, intr. (1) (Arg): chcát; (2) smrdět jako kozel; (JD).

japear, tr. (1) (Kol: Riohacha, Guat): hnát dobytek a zpívat nahlas za doprovodu vycvičených psů; (AM, JD).

jaque, m. (1) **me tiene en** ~ (Kub): napíná mě jako drát; (2) honí mě jako psa, jak nadmutou kozu; (JD).

jaqué, m. (1) (Mex): žaket; (JD).

jaqueada, f. (1) (Am): matování; (2) držení v šachu; (JD).

jaquetón, m. (1) **¡qué ~!** (Kub): to je ale krása!; (JD).

jáquima, f. (1) (Guat, Salv): opilost; (2) (Kost): podfuk, zpronevěra; (3) **comerse la** ~ (Kub): být nevěrný (AM). • (4) (StřAm, Mex): opilost; (MM). • (5) **pegar una** ~ (Kost): nápálit, obalamutit; (6) **ponerse una** ~ (Guat): namazat se; (JD).

jáquimón, m. (1) (Bol, Kol: Riohacha, Kub, Ekv, Per, Portor, Kost): ohlávka; (2) (Kub): ohlávka se železným kruhem, která se navleče býkovi, který vede stádo; (3) (Chil, Per): velká ohlávka s vysíci ozdobnými proužky z kůže; (AM, MM).

jaquita, f. (1) (Ven): ruélie (*Ruellia tuberosa*); (MM).*

jar, intr. (1) (Arg): chcát; (JD).

jara, f. (← aim. „odpočívadlo“) (1) (Bol): zastávka, odpočinek; (2) (Guat, Mex: Michoacán): šíp; (3) (Mex): policie; (AM). • (4) (Mex): název pro různé ostnaté rostliny; (MM).

jarabe, m. (1) ~ **de aguantatúa** (Portor): ironická fráze doporučující rezignaci; (2) ~ **de paciencia** (Per) ironická fráze doporučující rezignaci; (AM).

jaracatal, m. (1) (Guat): hojnost, velké množství; (AM).

jaracate, m. (1) (Guat): malý strom se žlutým květem, který rychle roste; (MM).

jaragua, f. (1) (Kub): smuteň (*Phyllanthus stilians*); ► jeho dřevo se využívá na ploty; (MM).

jaral, m. (1) (Kol, Mex): společný název pro různé rostliny (*Hyparrhenia rufa* aj.); (MM).

jaramago, m. (1) (Mex): ředkev ohnice (*Raphanus raphanistrum*); ► rostlina z čeledi křížaté (*cruciferae*), (MM).

jarampero, m. (1) (Arg): pašerák; (JD).

jarana, f. (1) (Antil, Kol: Riohacha, Chil, Ven, Arg, Par, Urug): vtip, legrace, zábava (2) (Kol, Ekv, Portor): neformální, důvěrný tanec; (3) (Bol, Per): lidový tanec; (4) (Kol): lež, obtěžování; (5) **la ~ sale a la cara** (StřAm): kdo jinému jámu kopá sám do ní padá; (AM, MM). • (6) **andar metido en** ~ (Mex): strkat nos do cizích věcí; (7) **ni de** ~ (Kub): ani za nic!, za nic na světě!; (JD).

jaranear, tr/intr. (1) tr. (StřAm, Kol): podvést někoho; (2) (Kol): obtěžovat; (3) intr. (Bol, Per, Portor): tančit důvěrný tanec; (4) (Guat): zadlužit se; (AM). • (5) (Antil, Arg, Kol, Chil, Mex, Par, Per, Urug, Ven): bavit se, flámovat; (MM).

jaranero, adj. (1) (Antil, Mex, JižAm): ten, kdo má rád zábavu; (MM)

jaranista, adj. (1) (Per): ten, kdo má rád tanec; (AM).

jaranita, f. (1) (Mex): malá kytara; (AM).

jarano, m. (1) (Mex): širák, slamák; (JD).

jaratar, tr. (1) (Ekv): obklopit, obklíčit; (AM).

jarbaca, f. (1) (Kost): rozlámaná kukuřice; (AM).

jarcarse, zvrat. (1) (Mex): natáhnout brka, umřít; (JD).

jarcia, f. (1) (Kub, Mex): provázek; (AM). • (2) (Guat, Mex, Nik): agáve, ze které se extrahují vlákna na výrobu látky a provazů; (MM).

jarciería, f. (1) (Kub): sada provazů; (MM).

jardear, tr. (1) (Kol): popohnat dobytek; (2) obklíčit úlovek; ► používá se u lovců; (AM).

jardín, m. (1) ~ **de tiras** (Chil): trhat; (JD).

jardinera, f. (1) (Kol): kabátec, sako; (AM). • (2) (Mex): otevřená tramvaj, bez střechy; (MM). • (3) (Chil): stříška; (JD).

jarea, f. (1) (Mex): hlad; (AM).

jarear, intr/zvrat (1) (Bol): udělat si přestávku; (2) zvrat. (Mex): umírat hladu; (3) utéct; (4) kymáčet se; (AM).

jareta, f. (1) (Ven): potíže, otrava; (AM). • (2) (Kost, Par): poklopec u kalhot; (MM).

jarete, m. (1) (Ven): pádlo, veslo; ■ Syn.: *canalete*; (AM).

jarichi, m. (1) (Bol): mašle v copu; (AM).

jarilla, f. (1) (Am): společné jméno pro rostliny různých druhů z rozdílných čeledí (*Stevia lucida*, *Zogophyllaceae larrea* aj.) (2) (Arg): pryskyřičný strom (*Zaccagnia punctata*); ► řadí se do čeledi terebintovitých (*terebintaceae*), původem ze severní Argentiny; (MM).

jarillal, m. (1) (Am): místo zarostlé *jarillas* (viz.); (MM).

jaripa, m. (1) (Mex): rozšířený pták (*Ptylogonys cinereus*); (MM).

jaripeada, f. (1) (Mex): viz: *jaripeo*; (MM).

jaripear, intr. (1) (Bol): jezdit na býkovi; (MM).

jaroparse, zvrat., venk. (1) (Mex): přejít se a přivodit si žaludeční potíže; (MM).

jaripeo, m. (1) (Bol, Mex): zábava, která spočívá v jízdě na divokých býcích bez sedla; (AM).

jarochar, intr. (1) (Kol): povykovat, řádit; (AM).

jaroch, **-cha**, adj/subst. (1) adj. (Kol): zářivý, povýšený, okázalý; (2) m/f. (Mex) Veracruzana/ka; (AM).

jaropeada, f. (1) (Mex): nabaštění, nacpání; (JD).

jaroppear, tr. (1) (Mex): nabaštit se, nacpat se; (JD).

jarrada, f. (1) (Am): džbán, obsah; (JD).

jarrete, f. (1) (Am): pata; (2) (Kub): fajfka, noha; (JD).

jarretera, f. (1) (Kol): vředovatění, které vyvolávají blechy (*Pulex penetrans*); (AM).

jarrilla, f. (1) (Mex): název rostlin z čeledi papajovitých (*papayaceae*); ► jejich plody jsou jedlé, mají oválný tvar a podobají se malému džbánu; (MM).

jarro, m. (1) (Dom): služka; (2) neurozená dívka; (3) **estar a (en) ~s** (StřAm): mít naspěch; (4) **estar a ~s con alguien**, být naštvaný; (5) **vender ~s** (Kub): být ješitný; (AM, MM). • (6) **de tal ~ tal tepalcate** (Mex): jaký pán, takový krám; (JD).

jartada, f. (1) (Kol): vynadání; (JD).

jartón, **-na**, adj. (← šp. *hartón*) (1) (Kost, Dom, Guat, Mex): nenasytný, žroutský; (MM).

jaspearse, zvrat., vulg. (1) (Ven): naštvat se, nasrat se; (AM).

jaspia, f. (1) (Guat): každodenní obživa; (AM).

jaspiar, tr. (1) (Guat): jíst; (AM).

jata, f. (1) (Kub): palma (*Copernicia hospita*, *Copernicia macroglossa* atd.); (MM).

jataca, f., vulg. (1) (Portor): naběračka, kterou používají vesničané; ► je vyrobená z plodu fíkovníku (*Crescentia cujete*); (AM).*

jatear, tr. (1) (Guat, Salv): naložit dřevo; (2) (Kost) umanout si něco; (AM). • (3) (Mex): nasadit zatěžující výstroj na zvíře a připevnit ji; (4) přenocovat, odpočinout si během cesty; (MM).

jatía, f. (1) (Ven): plavidlo; ■ Syn.: *curiara*; (AM). • (2) (Kub): velký strom; ► jeho dřevo se používá v truhlářství; (MM).

jaticá, f. (1) **por ~** (Dom): hojně, hodně; ■ Syn.: *por jangá*; (AM).

jatico, m. (1) (Guat): výbavička pro čerstvě narozené miminko; (AM).

jato, m. (1) (Guat, Mex): stádo; (2) (Mex): ranec, bagáž, zavazadlo; (3) jezdecká výstroj; (4) místo, kde přespávají nebo odpočívají mezkaři během své cesty; (5) (Per): postroj; ► používá se v řeči černochů; (MM). • (6) (Mex): tábor, tábořiště; (JD).

jauja, f. (1) (Chil): lež, fáma, vymyšlená zpráva; (2) (Mex): rostlina (*Dondia fruticosa*); ► z čeledi merlíkovitých (*chenopodiaceae*), původem z Mexika; (MM).

jaujau, m. (1) (Ven): druh pečiva z maniokové mouky; (AM).

jaula, f. (1) (Portor): policejní auto, které slouží pro přepravu vězňů; (2) **hacerse ~**, odmítat udělat nějakou věc; (AM). • (3) (Mex): železniční vagon bez střechy; ► ve kterém se převáží dobytek, dřevo atd.; (MM). • (4) (Kub): králíkárna, krámek, kšeftík; (5) (Portor): zelený anton; (6) **hacer ~** (Mex): cukat se, nechtít něco udělat; (JD).

jaulero, m. (1) (Mex): nosič beden; (JD).

jausi, f. (1) (Bol): ještěrka; ► slouží jako potrava indiánům; (MM).

¡jaya!, citosl. (1) (Mex): halól!; (JD).

jayá, m. (1) (Mex): rostlina (*Comocladia engleriana*); ► z čeleni ledvinovnickovitých (*anacardiaceae*); (MM).

jayabacaná, m. (1) (Kub): rostlina z čeledi pryšcovitých (*euphorbiaceae*); (MM).

jayacaste, m. (1) (Mex): viz: *tecomate*, *jícario*; (MM).

jáyamo, adj. (1) (Ekv): křupanský; (JD).

jáyaro, -ra, adj. (1) (Ekv): venkovský, neotesaný; (AM).

jazmín, m. (1) (Am): rostliny s bílými květy; (2) ~ **del cabo**, gardénie; (2) ~ **de lluvia**, rostlina s malými bílými květy (AM).

¡jé!, (1) (Pan): zvolání, které zahrnuje všechny emoce; (AM).

jebal, m. (← *hevea*) (1) (Chil, Ekv, Per): kaučukovník; (2) rostliny poskytující gumu; (MM).

jebe, m. (1) (Ven): klacek; (2) **llevar ~**, hodně trpět; (AM). • (3) (Ven): strom (*Lonchocarpus atropurpurens*); ► z čeledi bobovitých (*fabaceae*), jeho tenké dřevo se používá na výrobu holí a rukojetí venkovských nástrojů; (MM). • (4) **a medio ~** (Ven): podnapilý; (JD).

jebero, m. (1) (Per): kaučovník; (AM). • (2) (Per): sběrač kaučuku; (MM).

jecho, adj. (1) (Ven): zralý; (JD).

jedentina, f., vulg. (1) (Am): zápach, smrad; (MM).

jeder, intr., vulg. (1) (Am): zapáchat, smrdět; (MM).

jediondo, m. (1) (Kub): budižkničemu; (JD).

jeep, m. (← angl.) (1) (Am): džíp; ► malé, odolné auto, speciálně vyrobené na členitý a bahnitý terén; (MM).

jeje, m. (1) (Arg, Kub, Mex, Portor): oslovení, titul; ► které vesničané přidělují lidem, kteří mají určitou moc; (MM). • (2) ~ **de campo** (Kub): správce; (3) ~ **de cartera** (Am): předseda vlády; (JD).

jegüite, m. (← nah. *xihuitl*) (1) (Mex): plevel; (AM).

jegüitera, f. (1) (Mex): plevel; (AM).

jején, m. (1) (Mex): velké množství, hromada, př.: *tener un jején de hijos*; (2) **saber uno dónde el ~ puso el huevo** [Š: *saber más que Lepe*] (Kub, Portor): být chytrý jako liška; (AM). • (3) **hasta donde el ~ puso el huevo** (Kub): až do horoucích pekel; (JD).

jelenque, m. (1) (Kub, Mex): roztržka, povyk; (AM).

jemiquear, intr. (1) (Chil): viz: *jeremiquear*; (AM).

jemiqueo, m. (1) (Am): fňukání; (2) **meter ~**, fňukat; (JD).

jemiquón, adj. (1) (Am): uffňukaný; (2) **se ha puesto ~**, je samé fňukání; (JD).

jenchiero, m., vulg. (1) (Portor): studna, nebo jakýkoli jiný zdroj vody pro venkovany; (AM).

jenechení, m. (1) (Bol): poleno; ► které se přidává do ohně, aby nevyhasl; (AM).

jeniguano, m. (1) (Kub): malá a žravá ryba (*Haemulon jeniguano*); (MM).

jenipa, f. (← guar.) (1) (Kub): extrahovaná barva z rostliny *jagua*; ► antilští indiáni ji používají na barvení a tetování; ■ Var.: *genipa*; (MM).

jenisero, m. (1) (Nik): strom (*Pithecelobium saman*); (MM).

jenízaro, -ra, adj., arch. (1) (Mex): potomek mulata a indiánky nebo indiána a mulatky; ■ Syn.: *zambo*; (MM).

jequirity, m. (← guar.) (1) (Kol): pivoňka; (AM).

jerbedero, m., vulg. (1) (Portor, Dom): viz: *herbederas*; (AM).

jeremiqueda, f. (1) (Am): naříkání, bědování; (JD).

jerencia, f. (1) (Bol): cesta; (JD).

jerga, f. (1) (Arg, Mex, Per, Urug): odpocovací deka pro koně; (2) (Kol): příkrývka ze serže; (MM).

jerguilla, f. (1) (Chil): svíčková (maso); (AM). • (2) (Kub): antilská ryba (*Aplodactylus punctatus*); (MM).

jeria, f. (1) (Arg): hnáta, pazoura; (JD).

jericolear, tr. (1) (Guat, Hond): otravovat, štvát; (JD).

jerimiquear, intr. (1) (Am): bědovat; (JD).

jerimiqueo, m. (1) (Am): bědování; (JD).

jeringa, f. (1) (Arg): nežádoucí, otravná osoba; (MM).

jeringón, -na, adj., vulg. (1) (Antil, Arg, Ekv, Per, Urug): otravný; ■ Syn.: *jeringador*; (AM)

jeringueador, adj. (1) (Am): otravný; (JD).

jeringuear, tr. (1) (Am): otravovat, obtěžovat; (MM).

jerónimo, m. (1) **sin ~ de duda**, (Am): bez nejmenší pochybnosti, určitě; (AM).

jerre, m. (1) (Arg): chlupatej, četník; (JD).

jersey, m. (← angl.) (1) (Am): tkané sako; (2) látka z vlny, hedvábí, umělého hedvábí nebo příze; (MM).

jeruza, f. (1) (StřAm): vězení; (AM).

jesuitismo, m. (1) (Am): pokrytecké, neupřímné chování; (MM).

Jesús, m. (1) **estar con el ~ en la boca**, (Am): mít strach; (AM).

jesusear, tr. (1) (Guat): pomlout; (AM).

jet, m. (1) (Am): tryskové letadlo; ■ Syn.: *avión a chorro*; (MM).

jeta, f.; (1) **estirar la ~**, (Arg, Chil, Urug): umřít; (2) (LaPlat): šklebit se a projevovat tak odpor nebo předpojatost; (AM, MM). • (3) (Mex): výběžek; (4) **~ de babero** (Chil): blboun; (JD).

jetar, tr. (1) (Arg): rozředit; (JD).

jetear, intr. (1) (Arg): přizívat se na cizí účet; (AM). • (4) **~se** (Mex): mlaskat; (DD)

jetera, f. (1) (Kol): uzdečka, ohlávka pro koně; (AM).

jetón, -na, adj. (1) (Chil): hloupý; (AM). • (2) (Am): s velkým čenichem, pyskem; (MM).

jeva, f. (1) (Kub): holka, žába, kost; př.: *jeva de avance* (lehká holka); (JD).

ji, částice (1) **ni ~ ni ja** (Kol, Kub, Portor): ani nemuknout, neřít aňi ň; ■ Syn.: *ni fu ni fa* (Per), *ni ji* (Dom); (AM). • (2) (Am): ani tak ani onak; (JD)

jía, f. (1) (Kub): ostnantá rostlina se žlutými květy (*Cassearia ramiflora*); (MM).

jibán, m. vulg. (1) (Dom): seknutí mačetou; ■ Syn.: *jilván*; (AM).

jibara, f. (1) (Dom): lehká žena; (AM). • (2) (Kub): rostlina (*Erytroxylon brevipes*); ► z čeledi liliovitých (*liliaceae*), roste na okrajích řek i močálů; (MM).

jibarada, f. (1) (Portor): chování venkovanů; (AM).

jibarear, intr. (1) (Dom: Cibao): koketovat; (AM).

jibarero, -ra, adj. (1) (Kub): cvičení psi, kteří chytají divoké psy; (AM).

jibaresco, -ca, adj. (1) (Portor): venkovský; (AM).

jíbaro, -ra, m/f. (1) m/f. (Dom): venkovan/ka; (2) m. (Hond): vysoký a silný člověk; (3) (Kub): divoký pes; (4) **estar ~** (Kol): být nasycený; (5) **para un ~, otro, y para dos, el demonio** (Portor): poukazuje na vychytralost a obratnost venkovana; (AM). • (6) (Ekv, Per): araukánec; ► tito indiáni obývají se svou početnou skupinou jihovýchod Ekvádoru a Peru mezi oblastmi Marañón a Pastaza; (7) dialekt těchto indiánů; (MM).

jibe, m. (1) (Kub, Dom: Cibao): síto, cedník; (2) (Kub): obyčejná houba na mytí; (AM).

jibero, m. (1) (Chil): návnada na chytání sépií; (AM).

jibizar, tr. (1) (Kub): sít, prosívat; (JD).

jibonita, f. (1) (Hond): hlodavec, paka; (MM).

jicaco, m. (← taíno *hicaco*) (1) viz: *hicaco*; (MM).

jicalcoate, m. (← nah.) (1) (Mex): vodní užovka; (MM).

jicalpestle, m. (← nah.) (1) (Mex: Oajaca): dýně; (MM).

jicama, m. (← nah.) (1) (Antil, StřAm, Mex, US): tvrdá a masitá hlíza (*Pachyrhizus angulatus*); ► tvarem se podobá velké cibuli, má sladkou a svěží chuť, konzumuje se syrová se solí a citrónem; (2) (Kol, Mex, Ven): hovorový název pro rostliny různých druhů; (2) liáno (*Phaseolus tuberosus*); ► z čeledi bobovitých, semínka má v chlupatých luscích; (MM).

jicamite, m. (← nah.) (1) (Mex): jiřinka proměnlivá (*Dahlia variabilis*); ► rostlina jasné barvy; (MM).

jicamo, m. (1) (Dom): tenké lano, provaz; (AM). • (2) (Portor): viz: *jicama*; (MM).

jicaque, adj. (1) (Guat, Hond): hrubý, nevzdělaný; (AM).

jícara, f. (1) (Mex): bednička na ovoce, housky apod.; (2) slavn. (StřAm): plešatá hlava; (3) **sacar la ~** (StřAm): pohostit, zalichotit; ► zajímavý idiom, který vznikl ze zvyku indiánů pohostit návštěvníky šálkem čokolády a stále se dodržuje; (AM)

jicarada, f. (1) (Mex, Nik): kapacita, objem nádoby z divenice; (MM).

jicarazo, m. (1) (Mex): rána šálkem *jicara* (viz.); (2) jed, který se dává do šálku s čokoládou *jicara* (viz.); (3) obsah nádoby *jicara* (viz.); ► př.: *un jicarazo de pulque*; (MM).

jicarear, intr. (1) (Mex, Nik): odměřit *pulque* (viz.) po šálcích *jicaras* (viz.); (MM).

jicareo, m. (1) (Mex, Nik): odměření *pulque* (viz.) po šálcích; (MM).

jicarero, m. (1) (StřAm, Mex): člověk, který vyrábí *jicaras* (viz.); (2) člověk, který prodává *pulque* (viz.) po šálcích *jicaras* (viz.) v *pulquerías* (viz.); (MM).

jicaro, m. (1) (Kub, StřAm): miska; (AM). • (2) (← nah. *xicalli*) (StřAm): kujeta hruboplodá (*Crescentia cujete*); ► strom, jehož plody jsou podobné tykvím a nazývají se *jicaras* (viz.); (3) (Mex): viz: *jicara*; (MM).

jicarón, -na, adj. (1) (Kost): tvrdohlavý; (AM).

jicarudo, -da, adj. (1) (Mex): ten, kdo má široký obličej a velké čelo; (MM).

jico, m. (1) (Antil): lano, provaz; ■ Syn.: *hico*; (AM).

jicore, m. (1) (Mex): ježunka williamsova (*Lophophora williamsii*); ► kaktus, který obsahuje silné narkotikum s halucinogenními účinky; (MM).*

jicote, m. (1) (Mex): vosá; (MM). • (2) **pegarse como** ~ (Mex): být jako drak do práce; (JD).

jicotea, f. (1) (Antil, Mex: Tabasco): malá sladkovodní želva (*Chrysemys palustris*); ► s černožlutým krunýřem a jedlým masem a vejci; (MM).

jicotera, f. (1) (Ven): plástev, který vytvářejí vosy rodu *Bombus*; (AM).

jicra, f. (1) (Kol, Ven): ochranná síť; ► ze slámy nebo provazu; (MM).

jicrito, m. (1) (Ven: Zulia): košík z palmy; (AM).

jiche, m. (1) (StřAm, Mex): šlacha, vaz; (MM).

jichi, m. (1) (Bol): hlemýžď; (2) nejrozšířenější živočich, který obývá lagunu; (AM).

jichoso, -sa, adj. (1) (Mex): šlachovitý, pružný; (MM).

jiga, f. (1) (Kub): flíček, mateřské znamínko; (JD).

jigo, m. (1) (Kost): dárek na narozeniny nebo jmeniny; (AM).

jigote, m. (1) (Chil, Mex): dušené maso, převážně drůbeží, velmi okořeněné; (MM). • (2) (Kub): bramboračka s masem; (JD).

jigra, f. (1) (Kol, Ven): batoh; (AM). • (2) (Kol, Ekv, Ven): síť ze sisalových provazů, která se používá na přepravu těžkých předmětů; (MM).

jiguagua, m. (1) (Kub): ryba z Karibského moře a z mexického pobřeží (*Caranx hippos*); (MM).

jiguatera, f. (Kol): viz: *ciguatera*; (AM).

jiguato, -ta, adj. (Kol): viz: *ciguato*; (AM).

jigüera, f. (1) (Antil): nádoba zhotovená z dřevité slupky plodu fíkovníku; ■ Syn.: *higüera*; (AM). • (2) (Kol): viz: *güira*; (MM).

jiguite, m., vulg. (1) **un ~ de cosas** (Portor): hromada věcí; (AM). • (2) (Kub): viz: *jiquilite*; (MM).

jiguillo, m. (← *higo*) (1) (Portor): keř s aromatickými listy i kůrou (*Plumbago scandens*); (MM).

jigüite, m. (1) (Mex): guayule (*Parthenium argentatum*); (MM).*

jijo, -ja, subst/citosl. (1) f. (Per: Mantaro): zemědělská oslava, tanec, při kterém se páry strojily drahými ovčími přikrývkami; (AM). • (2) citosl. (Mex): týjo; ► zvolání údivu, ať už příjemného nebo nepříjemného; (MM). • (3) m. (Mex): potvora; (JD).

jila, m/f. (1) m. (Per: Puno): druh čaroděje; ► mezi venkovany; (2) **irse a la** ~ (Ven): nezdařit se; (3) (Dom): **de** ~, rychle, svižně; (AM). • (4) f. (← *hilo*) (Mex): řádek rostlin v osetém poli; (5) hromada, kupa; (MM).

jilacata, m. (← aim.) (1) (Per): indiánský náčelník ■ Syn.: *hilacata*; (AM). • (2) (Bol, Per): náčelník kmene nebo indiánské komunity; ■ Syn.: *cacique*; (MM).

jilear, tr. (1) (Mex: Tabasco): očistit (plet) plodiny po řádcích; (AM).

jilibioso, -sa, adj. (1) (Chil): nafintěný; (2) neklidný; ► o koni; (AM). • (3) (Chil): ufnukaný, naříkavý; (MM).

jilguerito, m. [Š: *landrecillas*] (1) (Chile): kousky hovězího masa; ► které se nachází na různých částech těla, uprostřed stehních svalů, mezi žlázami podpažní jamky a na dalších částech těla; (AM).

jilo, m. (1) **a** ~, adv. vulg. (Portor): při hledání; (AM).

jilosuchil, m. (← nah. *xilotl*, „vlasy“ + *xóxhitl*, „květina“) (1) (Mex): rostlina (*Calliandra grandiflora*); ► s výraznými květy, s jemným, rovným a pružným pestíkem, je růžové, fialové nebo hnědé barvy; (MM).

jilote, adj. (1) (Am): velice světlý; světlovlasý; (JD).

jilotear, tr. (1) (Kub): dát košem; (JD).

jilván, m., vulg. (1) (Dom): rána mačetou; (AM).

jimba, f. (1) (Ekv): pletený cop; ► používá se častěji než *cimba*; (AM). • (2) (Mex): bambus (*Bambusa guadua*); ► vysoký a odolný, velmi se používá na venkově; (3) plod bambusu; (4) bambusová třina (*Gynerium sagittatum*); (MM).

jimbal, m. (1) (Mex): houští bambusů; (MM).

jimbito, m. (1) (Guat, Hon): malá vosa (*Apis exisna*); (2) plástev; (MM).

jimbo, adj. (1) (Mex): opilý; (MM).

jimilile, m. (1) (StřAm): druh rákosy s tenkým, ohebným a tvrdým stéblem, vytváří houštiny na vlhkých místech (*Chusquea liebmannii*), patří do čeledi lipnicovitých (*Poaceae*); (MM).

jimbrito, m. (1) (Guat, Hond): plástev medu, který je vyráběn včeličkou (*apis exigua*); (AM).

jimilile, m. (1) (Hond): ohebné stéblo rákosy; (AM).

jimiquear, viz: *jeremiquear*; (AM).

jinaiste, m. (1) (Mex): skupinka dětí; (MM).

jincuil, m. (1) (Mex): plod ve tvaru lusku, patří rostlině z čeledi bobovitých (*fabaceae*), která se podobá stromu *algarrobo* (viz.); (MM).

jinchera, f., vulg. (1) (Portor): otok; (2) bledost; (AM).

jindama, f., vulg. (1) (Kub): opilost; (AM). • (2) (Kub, Mex): strach; (MM).

jineta, f. (1) (Mex): jezdkyň; (2) vojenský odznak, který se nosí na rukávu; (MM).

jinetazo, m. (1) (Arg, Mex): výborný jezdec; (MM).

jinetear, tr/zvrat (1) (Mex): disponovat cizími penězi; (2) ~ **la burra** (StřAm): hrát za všechny prachy; (AM). • (3) zvrat. (Kol, Mex): vylézt na koně a zajistit se; (4) držet si pozici za každou cenu; (5) pevně odporovat výhružkám, nebezpečím; (MM).

jineteario, m. (1) (Mex): neobratný jezdec; (AM).

jingalé, m. (1) (Arg): paroháč, podváděný muž; (JD).

jingle, m. (1) (Am): reklamní znělka; př.: *jingle publicitario*; (JD).

jinocal, m. (1) (Mex): sedadlo vyrobené z liána a palmy; (AM).

jinquetazo, m. (1) (Portor): rána pěstí; (AM).

jinquete, m. (1) (Portor): rána pěstí; (AM).

jinquetear, intr. (1) (Portor): prát se, hádat se; (AM).

jiña, f. (1) (Chil): drobnost, malichernost; (AM). • (2) (Kub): výkal; (MM).

jiñar, intr. (1) (Arg): srát; chcát, vysrat se, vychcat se; (JD).

jiota, f. (1) viz: *jiote*; (MM).

jiote, m. (1) (StřAm, Mex): březule (*Bursera gummifera*); ► rostlina s odlupující se kůrou; (MM).

jiotoso, -sa, adj. (1) (Mex): osoba trpící nemocí *jiote* (viz); (MM).

jipa, f. (1) (Kol): klobouk; ► vyráběný z jemných vláken listů palmy toquilla (*carludovica palmata*); (AM).

jipar, intr. (1) (Antil, Ekv, Guat, Mex): škytat, vzlykat, funět; (MM).

jipatearse, zvrat. (1) (Ven): zblednout; vystrašit se; (AM).

jipatera, f. (1) (Kol, Mex, Portor, Ven): bledost; ■ Syn.: *jipatez*; (MM).

jipatez, f. (1) (Portor): bledost; ■ Var.: *jipatera* (Portor, Ven); (AM).

jipato, -ta, adj. (1) (Antil, Kol, Ekv, Mex, Pan, Ven): nažloutlý, velmi bledý; chudokrevný; (2) (Kub): seschlé ovoce; (3) (Guat): opilý; (4) (Kost): neužitečný; churavý, vyzáblý; (AM).

jipe, (Mex, Per): viz: *jipijapa*; (AM).

jipi, (Kub, Mex): viz: *jipijapa*; (AM).

jipiar, tr. (1) (Kol, Mex, Nik, Pan): škytat, vzlykat, funět; (MM).

jipido, m. (1) (Mex): škytání; (MM).

jipiguano, m. (1) (Kub): klobouk z palmových vláken; (AM).

jipijapa, m/f. (1) f. (Am): jemná vlákna získaná z listů palmy zvané toquilla (*Carludovica palmata*) na výrobu klobouků, pouzder na cigarety a dalších předmětů; (2) m. klobouk vyrobený právě z této palmy; (AM).

jipío, m., pl. (1) (Mex): škytání; (MM). • (2) pl. (Am): volání hip, hip!; (JD).

jipucho, -cha, (Ven): viz: *jipato*; (AM).

jipurí, (Bol): viz: *gipurí*; (AM).

jíquera, f. (1) (Kol): batoh; ■ Syn.: *jigra*; (AM). • (2) (Kol): viz: *jícara*; (MM).

jiquilete, m. (1) (Kub): indigo; ► modré přírodní barvivo vysoké kvality, které se získává z indigovníku (*Indigofera cytisoides*); (AM). • (2) (Kub): viz: *jiquilite*; (MM).

jiquilite, m. (← nah.) (1) (Mex): indigovník (*Indigofera cytisoides*); ► rostlina, ze které se extrahuje indigo; (MM).*

jíquima, f. (← kič. *kikima*) (1) (Kol, Ekv, Per): viz: *topinambur*; (MM).

jiquimil, m. (← nah. *xiquipilli*) (1) (Mex): jednotka míry; ► 20 x 20 x 20, tj. 8.000; dosud se užívá ještě na počítání kukuřičných klasů; (MM).

jiquipil, m. (← nah. *xiquilitl*) (1) (Mex): stará mexická míra; ► 20 *zontles*, tj. 8.000; užívala se na měření kukuřice nebo kakaa; je zachována na území Chiapas a Tabasco; (2) míra rovná 80 hektarům; (AM).

jira, f. (1) (Kub): prachy; (JD).

jirándula, f. (1) (Chil): ramenný svícen; (AM).

jiribí, m. (1) (Arg): potměšilost; (JD).

jiribilla, f. (1) **tener** ~ (Portor): být nervózní, mít mravenčení; (2) (Kub): nadšení pro to, co druhý dělá nebo říká; (3) milost, půvab, šarm žen; (AM). • (4) **tener** ~ (Kub): být komplikované; (MM). • (5) (Kub): lořík; (JD).

jiricaya, f. (1) (Mex): puding z mléka, vajec, cukru a skořice; (2) **estar a dos fuego, como la** ~ (Mex): nacházet se v nejasné situaci; (AM).

jiricua, f. (1) (Mex): svrab a jiné dermatózy, ve kterých je svědění důležitým příznakem; ■ Syn.: *mal de pinto*; (AM). • (2) (Mex): rostlina velmi užívaná v lidové medicíně na revmatismus a vředy (*Plumbago lanceolata*); (3) kožní plíseň; (MM).

jirimico, -ca, adj. (1) (Mex: Tabasco): uřukaný; (AM).

jirimiqueada, f. (1) (StřAm, Kub, Mex): naříkání; (MM).

jirimiquear, intr. (1) (StřAm, Chil, Mex): naříkat, vzlykat; (MM).

jirolí, (Kub): viz: *girolí*; (AM).

jít, m. (1) (Am): skvělý úspěch, trefa; př.: *ser un jit* (být skvělý); (JD).

jitarro, m. (1) (Arg): hadr, cár; (JD).

jitazo, m. (← angl. *hit*) (1) (Mex): pořádná rána, úder; (MM). • (2) (Am): šlágr; (JD).

jitomatera, f. (1) (Mex): rajče jedlé, rostlina; (2) žena, která prodává rajčata; (MM).

jo, citosl. (1) (Mex): vyjádření překvapení nebo odporu; (2) pokřik na vedení volů; (MM).

joajana, f. (1) (Ven): strach, zbabělost; (AM).

joaquina, f. (1) (Arg: Córdoba): nočník; (MM).

joaquino, adj. (1) (Chil): výborný; ► o jablku; (AM).

jobear, intr. (1) (Portor): chybět, nezúčastnit se; ■ Syn.: *comer jobs*; (AM).

jobeo, m. (1) (Per): léčba třením, prováděna lidovými léčiteli obvykle s morčaty; ■ Var.: *jubeo*; (AM).

jobero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Portor, Arg, Per, Urug): strakatý; ► o koni s bílou srstí pokrytou nažloutlými a hnědými skvnami; ■ Syn.: *hovero, overo*; (2) m/f. záškolák; (3) m. (Kol): nemoc projevující se skvnami na kůži; (4) (Dom: Cibao): člověk se skrvnitou kůží; (AM, MM).

joberoso, -sa, adj. (1) (Kol): ten, kdo trpí nemocí, která se projevuje skrvnami na kůži; (AM).

jobi, m. (1) (Am): viz: *hobby*; (MM).

jobillos, m., pl. (1) **comer** ~, chodit za školu; (AM).

jobo, m. (1) (Guat, Mex): druh pálenky; (2) (Kol): kláda nebo trám na uvázání dobytka nebo divokého zvířete, těžká tyč; (AM, MM) • (3) (Antil, StřAm, Kol, Ekv, Mex, Ven): robustní strom z čeledi ledvinovnikovitých; ► má tvrdou kůru a jeho květy jsou sestavené v bílých a vonných hroznech (*Spondeas lutea, Spondeas purpurea*); ■ Syn.: *marapa*; (4) plod tohoto stromu; ► má sladkou a kyselou chuť, svým tvarem a velikostí je podobný švestce; (MM).

jockey, m. (← angl.) (1) (Am): žokej; (2) malá a kulatá žokejská čepice; (MM).

joco, -ca, adj/subst. (← nah. *xococ*, „kyselý“) (1) (StřAm): kyselý, trpký; ► říká se například o kvašeném ovoci; (2) m., vulg. (Kol): díra, dutina; (3) m. (Bol): dýně, *hoco* (viz.) nebo *jacú* (viz.); (AM). • (4) (Kol): kyselý; ► říká se také u potu nebo lidského dechu (MM). • (5) (Kub): dýně, tykev; (JD).

jocoada, f. (1) (Mex): jídlo, ke kterému se podává *jocoque* (viz.); (MM).

jocoatole, m. (← nah. *xococ*, „kyselý“ + *atolli*, „nápoj z kukuřičné třtiny“) (1) [Š: *atole*] (Mex): druh nápoje z kukuřičné třtiny; (AM).

jocoico, m. (1) **poner** ~ (Kub): koukat jak čert; (JD).

jocolote, m. (1) (Hond): chatrč, chýše; (AM).

joconostle, m. (← nah. *xococ*, „kyselý“ + *noxtli*, „opuncie“) (1) (Mex): hořký plod opuncie (*Opuntia imbricata*); ► patří do čeledi kaktusovitých (*Cactaceae*), roste na náhorní mexické plošině; (MM).*

jocoque, m. (← nah. *xococ*, „kyselý“) (1) (Mex): kyselé mléko; (AM).

jocosúchil, m., lid., venk. (← nah. *xococ*, „kyselý“ + *xochitl*, „květina“) (1) (Mex): pimentovník pravý; (MM).

jocoyol, m. (← nah. *xoco*, „kyselý“) (1) (Mex): šťovík různých druhů; ► nejznámější je *Oxalis angustifolia*; (MM).

jocoyote, m. (1) (Měx): nejmladší syn; ■ Syn.: *socoyote*; (AM).

jocuiste, m. (1) (Mex): rostlina podobná ananasovníku; (2) plod tohoto stromu *Bromelia pingüin*; ■ Var.: *piñuela*; (MM).

jocha, f. (1) (Ekv): dobrovolný příspěvek věnovaný indiánovi, který připravuje oslavu; (2) **dar** ~ (Ekv): poskytnout službu; (AM).

jochao, m., vulg. (1) (Ven): práce s dobyt看, která začíná časně ráno; (AM).

jochar, tr. (1) (Kol): obtěžovat, otravovat; (AM).

jochatero, m. (1) (Bol): politický vůdce; (AM).

joche, m. (← nah. *xochitl*, „květina“) (1) (Kost): květ plumerie podobný gardénii; (2) plumerie (*Plumeria acutifolia*); (MM).* • (3) (Bol): aguti, koati, nosál; (JD).

jochear, tr. (1) (Bol): vysmívat se, štvát; (AM).

jochimilcas, m., pl. (1) (Mex): skupina azteckých indiánů, kteří přišli do centra Mexika na začátku 9. století; ■ Var.: *azteca*; (MM).

joda, f. (1) (Kol): otravování; (2) (Ekv): pohroma, bída; (AM).

joder, tr/zvrat (1) tr. (Arg, StřAm, Kol, Chil, Mex, Par, Urug): obtěžovat, otravovat, překážet; (2) smilnit; (3) uškodit, ublížit; (4) **¡hay que ~se!**, zvrat. (Arg): do prdele; ► zvolání, která vyjadřuje mrzutost, vztek, netrpělivost!; (MM). • (5) **estaba que ~ día del alegrón** (Kub): byl radostí celý posraný; (6) **¡va que ~de!** (Kub): ten si to sere!; (7) ~ **la pita (los pollos)** (Kub): srát, buzerovat; (JD).

jodiada, f. (1) (Kub): průser; (JD).

jodido, -da, adj/subst. (1) vulg., adj. (Arg, Guat, Mex, Par, Urug): egoistický, zlomyslný, zvrhlý; (2) nepřístupný, nekomunikativní; (3) podvodný; (MM). • (4) (Mex): vyřízený; (5) f. (Am): přecání, šoustání; (6) **dar una ~da** (Mex): buzerovat; (JD).

jodienda, f. (1) (Arg, Chil, Mex): otrava, mrzutost; (MM).

jojana, f. (1) (Ven): způsob jak něco říci (výsměchem); (AM).

jojoba, f. (1) (szMex): divoký keř s jedlými plody, které jsou chuťově podobné mandlím (*Simonsia californica*); (MM).

jojoto, -ta, adj. (1) (Kub, Portor): nedozrálý, seschlý; (2) (Dom): špatný; ► o plodu; (3) chudokrevný; (4) **con humo no se asan ~s** [Š: *no se tomó Zamora en una hora*] (Ven): trpělivost přináší ovoce; (5) **¡ya me tienes ~!** (Dom): už tě mám plné zuby!; (AM).

jol, m. (1) (Am): hala, vestibul; (JD).

jola, f., vulg. (1) (Mex: Chihuahua, Jalisco, Sonora, Zacatecas): peníze, mince; (AM).

joldear, tr. (← angl. *to hold up*) (1) (sevMex): napadnout, zaútočit; (MM).

joles, m., pl. (1) (StřAm): peníze, reály; (AM).

jolinche, adj/subst. (1) adj. (Mex): krátkoocasý; (2) m. tupý nůž; (MM).

jolgorio, m., vulg. (1) (Am): mejdan; (MM).

jolocín, m. (← nah.) (1) (StřAm, Mex): rostlina, z jejíž tlusté a slizké kůry se extrahuje vlákno, které se používá na provazy (*Heliocarpus arborescens*); (MM).

joloche, m. (1) (Mex: Chiapas, Tabasco): list kukuřičného klasu; (AM).

jolón, adj/subst. (1) m. (Kol): prohlubeň nebo zakřivení, které se vytvoří na plachetnici nebo na jiné věci, když není napnutá, říká se také o tvaru, které má plátno lehátka; (2) bedna nebo velký vak z kůže, který snese zátěž zvířat; brašna, kabelka; (AM). • (3) (Kol): pelech, brloch; (4) (Mex): voska; ► vyrábí své plástvy z bláta, které jsou nalepené na kmenech stromů nebo trámů; (5) hnízdo nebo

plástev této vosy; (6) adj. (Mex: Yucatán): krátkoocasý; ► o drůbeži; (MM). • (7) m. (Kol, Kub): kout, roh; (JD).

jolonera, f. (1) (Mex): vosí vajíčka; (MM).

jolote, m. (1) (Guat): kukuřičný klas zbavený zrn; (AM). • (2) (StřAm, Mex): krocán; ■ Syn.: *guajolote*; (3) (Mex: východní pobřeží): říční ryba bez šupin a s velmi ceněným masem; (MM).

jolotón, m. (1) (Mex): plášť z bavlny, který ženy nosí jako šálu na venkově ve státě Jalisco; (MM).

joma, f. (1) (Mex): viz: *joba*; (AM). • (2) (Mex): hrb; (JD).

jomado, -da, adj. (1) (Mex): hrbatý; (MM).

jomete, m. (1) (Bol): mouka z vařené kukuřice, bez koření; (AM).

jometoto, m. (1) (Bol): vařecha; (AM).

jondear, tr/zvrat. (1) tr. (StřAm, Pan, Dom): hodit, mrštit nějaký předmět; (2) zvrat. (Kol, Portor): dostat se, spadnout na dno; (3) (Mex): ustoupit, polekat se; (4) **mandar a uno a ~ gatos de la cola** (Mex): poslat někoho do háje; (AM). • (5) (Mex): nesplnit dohodu; (6) pustit se do něčeho, vrhnout se na něco; (MM).

jondeón, m. (← *honda*); (1) (Mex): škubnutí; (2) hození, mrštění; (MM).

jondura, f. (1) (Mex): švestka (*Spondias purpura*); ► její kyselý plod se jí vařený; (MM).

jone, m. (1) (Bol): ztvrdnuté bahno; (AM).

jonja, f. (1) (Chil): výsměch; (AM).

jonjear, tr. (1) (Chil): vysmívat se, dělat si legraci; (AM).

jonjear, tr. (1) (Kol): hýčkat; (JD).

jonjera, f. (1) (Chil): hloupost; (AM).

jonjero, -ra, adj. (1) (Chil): posměvačný, hloupý; (AM).

jonjolear, tr. (1) (Kol): hýčkat, pečovat; (AM).

jonuco, m. (1) (Mex, Sal): komůrka, díra; (AM).

jonrón, m. (1) (Am): úspěch; (2) (Kub): home run (v baseballu); (JD).

jonronear, tr. (1) (Kub): dát košem; (JD).

jonronero, adj. (1) (Am): úspěšný; (JD).

joño, -ña, adj. (1) (Kol: Riohacha): huhňavý; (AM).

jop, citosl. (← *hopo*) (1) (Mex): pokřiky chovatelů na zavolání nebo popohnání dobytka; (MM).

joppear, tr. (1) (Mex: Tabasco): vést dobytek s pokřikem; (2) (Guat): nadhánět, vyplašit zvěř; ► pravděpodobně se španělským citoslovcem „*hopo*“ nebo „*jopo*“, v překladu „kša“; (AM).

jopo, m. (1) (Bol): velký špendlík na sepnutí vlasů; ■ Syn.: *topo*; (2) (Arg): načesaná kštice, kterou nosí muži; (AM).

jopudo, -da, adj. (1) (Arg): ten, kdo má velkou kštici; (MM).

joquena, f. (1) (Kost): taška; ■ Syn.: *porsiacaso*; (AM).

jora, f. (← *quiche* nebo aim. *sora*) (1) (Bol, Chil, Ekv, Per): kukuřice; ► připravená na výrobu alkoholického nápoje *chicha*; (AM).

jordón, m. (1) (Am): otravný člověk, otrava; (JD).

jorja, f. (1) (Mex: Chihuahua): slaměný klobouk; (AM).

jornada, f., pl. (1) (Chil): denní mzda dělníka; (2) pl. (Mex): rozlehlé suché louky na severu Mexika, které se nepřejdou dřív jak za jeden celý den; (MM). • (3) (Am): den; př.: *Jornada internacional de la Infancia* (Mezinárodní den dětí); (JD).

jornalar, intr. (1) (Am): nádenčit; (JD).

jornalero, -ra, m/f. (1) (Mex): člověk, který pracuje na poli každý den za mzdu; (MM).

joro, m. (1) (Ven: Trujillo): malý košík; (AM).

joba, f., fig. (1) (Arg, Per): prodloužení svátku; (AM). • (2) (Am): drzost, otrava, hněv; (MM).

jobante, adj. (1) (Mex): otravující; (JD).

jobobar, tr/zvrat. (1) tr. (Am): otravovat, štvát, uškodit; (2) zvrat. obtěžovat se, otravovat se, uškodit si; (3) **¡hay que ~se!** (Arg): fráze vyjadřující otravu nebo netrpělivost; (AM).

jobeta, f. (1) (Kub): otravování; (JD).

jobón, adj. (1) (Am): otravný člověk, otrava; (JD).

jorocón, adj/subst. (1) adj. (Kub): drzý; (2) m. drzoun; (JD).

joronche, adj/subst. (1) adj. (Mex): shrbený, hrbatý; (AM). • (2) m. hrbatec; (JD).

jorongo, m. (1) (Mex): pončo, svrchník vesničana; (2) příkrývka, vlněná deka; (AM).

jorro, -rra, adj. (1) (Ekv): říká se o látce, která používáním ztratila svou charakteristicky černou barvu; (2) **tener a uno** ~ (Kol): nudit někoho; (AM).

jurungar, tr., vulg. (1) (Ven): otravovat, popichovat, nasírat; ■ Var.: *jurungar*; (AM, MM).

jurungo, -ga, adj. (1) (Ven): zahraniční, cizí; (2) (Kub): otravný; (AM).

josco, -ca, adj/citosl. (1) (Guat): světlý; ► o dobytku; (2) (Mex): tmavý; ► o dobytku; (3) vyplašený; ► o koni; (4) (Portor): snědý, tmavé pleti, černý; ■ Syn.: *prieto*; (MM). • (5) citosl. (Par): pokřik na vedení volů a krav; (AM).

José, m. (1) (Guat): indián; (AM).

Josefino, adj/subst. despekt. (1) adj. (Chil): klerikální; (AM). • (2) m. (Am): buzerant; (JD).

josemaría, f. (1) **estar** ~ (Kub): být vyřízený; (JD).

josemariar, tr. (1) (Guat): štvát, otravovat; (JD).

jote, m. (1) (Chil): papírový drak; (AM). • (2) (Chil): nešťastník; (3) desp. kněz; ► říká se mu tak kvůli barvě sutany, která je černá jako stejnojmenný pták; (MM).

joturo, -ra, adj. (1) (Kub): říká se o zvířeti, které má vystouplou čelní kost až k tlamě; (AM). • (2) (Kub): sladkovodní ryba (*Juturos pichardii*); ► která žije mezi skalami; (MM).

joven, m/f. (1) (Am): pán/paní středního věku; (2) ~ **para el aseo** (Chil): sluha; (JD).

joya, f. (1) (Mex): kámen, rubín; (JD).

joyolina, f. (1) (Guat): vězení; (AM).

¡ju!, citosl. (1) (StřAm): hm!; (AM).

juácara, f., despekt. (1) (Kol): viz: *cuácara, guácara*; (AM).

Juan, m. (1) (výchPer): slepičí huspenina, která se obaluje do listí, podobně jako *tamales*; ► na některých místech se připravuje s rýží, arašídami, jukou a vepřovým masem; (2) ~ **Bimbas** (Ven): nešikovný, přihlouplý člověk; (3) ~ **Bimbe** (Ven): starý lidový tanec; (4) ~ **caliente** (Portor): bič vyrobený z lián; (5) ~ **Cuerdas** (Mex): ztělesněný typ člověka, který má všechny výjimečné vlastnosti; (6) ~ **del monte** (Ekv: Esmeraldas): kořalka, která se vyrábí načerno v horách; (7) ~ **perillán** (Kub): zastaralý tanec, při kterém se zpívá ve dvojicích; (8) ~ **piruelo** (Chil, Ekv, Mex): hra na svlékání, flaška; (9) ~ **vainas** (StřAm, Portor): Hloupý Honza; (AM). • (10) **estar entre San y Mendoza** (Am): být stříknutý, pod párou; (10) ~ **Polainas** (Mex): ucho, voják; (JD).

juan, m. (1) (Arg): almužní pokladnička v kostele; (JD).

Juana, f. (1) (Kol): prostitutka; (2) (Guat): policie; (AM).

juanada, f. (1) (Mex): vojáci; (JD).

juanchear, tr. (1) (Kol): flámovat; ► na atlantickém pobřeží se říká: *tener uno su juancho* (mít svého milého); (AM).

juanchi, m. (1) (Guat): divoká kočka; (JD).

juanchiviro, m. (1) (Arg): krátkozobý pták velký jako drozd, se silným a špičatým zobákem (*Eydorhis achrocephala*); (MM).

juancho, m. (1) **tener una su** ~ (Kol): mít milého; (MM).

juanear, tr. (1) (Arg): podvést, dělat si legraci; (MM).

juanesca, f. (1) (Ekv): významný pokrm, který se jí na Zelený čtvrtek; ► připravuje se z mléka, bílé ryby, malých smaženek z mouky, vajec, rýže, bobů, fazolí, sýru, dýně a nakrájeného zelí; (2) fig. zmatek, rozpaky; (AM).

juanetazo, m., vulg. (1) (Portor, Dom): loknutí alkoholu; (AM).

juanete, m. (1) (Kol, Hond): kyčel; (AM).

juanillo, m. (1) práva určitých institucí, jako městské zastupitelstvo aj., vůči nájemníkovi před nájemní smlouvou, používá se především v pronajmutí obchodník stánků; (2) částka, kterou platí nový podnájemní starému; (AM). • (3) (Chil, Per): odměna, která se dává prodejci za rezervování zboží, které ostatní chtějí koupit; (MM).

juaniquillo, m. (1) (Ven): zženštilce; (AM).

juanita, f. (1) (Kost): fazole; (2) (Mex): marijánka, marihuana; (JD).

juapao, m. (1) (Ven): rána, šlehnutí; (AM).

juay, m. (1) (Mex: Juárez): nůž; (AM).

jubilado, -da, adj/subst. (1) adj. (Kol, Kub): znalý, vychytralý; (2) m. (Kol): pomatenec, hlupák; (3) ubožák, nešťastník; (AM).

jubilarse, zvrat. (1) (Kub, Mex): vyškolit se v něčem, získat praxi; (2) (Kol): propadnout beznaději, snížit pozici; (3) zbláznit se, ztratit hlavu; (4) (StřAm, Ven) chodit za školu; (AM).

jubo, m. (1) (Kub): tenká užovka; ► která žije ve skalách nebo v křoví (*Coluber cantherigerus* aj.); (MM).

jubre, m. (1) (Bol): lanolin; (AM).

júcaro, m. (1) (Antil): antilský strom s tvrdým dřevem, jeho plody jsou podobné olivám (*Terminalia hilariana* apod.); (2) (Kost): uličník, šibal; (MM).

juco, m. (1) (Ekv): stoněk lipnicovitých rostlin; (2) (Kol, Nik): venkovský hudební nástroj černochů; ■ Var.: *juque*; (AM).

jucó, m. (1) (Kost): zakulacená nádoba s úzkým otvorem; ■ Syn.: *totuma*; (2) proužky kůry, které se používají na svázání různých věcí; (AM).

jucha, f. (1) (Kol): rvačka, rvanice; (JD).

juchar, tr. (1) (Dom): provokovat; (AM).

juche, f. (1) (Kost): dohazovačka, prostitutka; (AM).

jud, m. (← angl. *hood*) (1) (StřAm): kryt automobilového motoru; (MM).

judas, m. (1) (Arg): jmeniny; př.: *hoy es mi judas*; (2) **qué ~?** (Mex): co k čertu?; (AM). • (3) (Chil): inspektor železničních prací a zbrojířství; (4) (Mex, Par): hadrová nebo papírová panenka vyplněná střelným prachem a petardami, která se pověsí na sloup a pálí se večer během Bílé soboty; (MM). • (5) (Am): uličník; (JD).

jueche, m. (1) (sevMex): pásovec; (MM).

judear, tr. (1) (Am): otravovat, dělat darebáctví, lumpárny; (JD).

judería, f. (1) (Guat, Mex): čertovina, rošťárna chlapců a dívek; (MM).

judía, f. (1) (Mex): yucca, yuka; (JD).

judiar, tr. (1) (Arg, Urug): otravovat, týrat, špatně zacházet; ► v Argentině se používá forma *judear* a odvozenina *judería*, v Uruguai se říká *judiar* a *judiada*; (AM).

judío, m. (1) **todos los ~s ponen juntos** [Š: *ellos son blancos y se entienden*] (Dom): nehas, co tě nepálí; ► odkazuje na antilského ptáčka tzv. *judío* (*Crotophaga ani*); (AM).

judú, m. (1) (Dom): lidový haitský tanec, ryze afrického původu, v rytmu 3/4; (AM).

juega, f. (1) (Ven): hraní, hra; (JD).

juego, m. (1) ~ **sin fin** (Kub): karetní hra; ► mezi dvěma osobami, každý hráč veme polovinu z balíčku karet; (2) **a cada quien, darle por su ~** (Mex): souhlasit s tím, co druhý říká; (AM). • (3) ~ **de por vez** (Chil): hra jen pro zábavu; (MM). • (4) **dar ~** (Mex): mít účinek; (5) **no estar en ~** (Mex): umět/ neumět hrát, hrát dobře/špatně; (6) ~ **de hoyitos (hoyos)** (Kub): hraní do důlku; (7) **poner en ~ sus relaciones** (Mex): použít svých styků, konexí; (8) **tener un ~ engañoso** (Mex): hrát nepoctivě; (JD).

jjuemialma!, f., citosl. (1) (Am): krucinál fagot!; ■ Syn.: *jjuepucha!*; (JD).

jjuepucha!, citosl. (1) (Urug): ty vole! hrome!; (AM). • (2) [Š: *¡hijo de puta!*] (Arg, Par, Urug): ty vole! ► zvolání, které vyjadřuje překvapení nebo obdiv toho, co dělá jiná osoba; (MM).

juerano, -na, adj/subst., vulg. (← *fuera*) (1) adj. (Chil, Guat aj.): křupanský; • (2) balík, křupan; (AM, JD).

juery, m., fig. (1) (Portor): chamtivec, lakomec; (2) **parecer que a uno le han untado ~es en los pies** [Š: *parecer que a uno tiene hormiguillo*] (Portor): vrtět se, být neklidný; (AM).

juetz, m. (1) ~ **de raya** (Arg, Chil, Urug): rozhodčí na dostizích; (2) **no puede ser ~ Calixto** (Mex): narážet na neschopnost člověka něco udělat; (AM). • (3) ~ **de fondo** (Am): vyšetřující soudce; (4) ~ **menor** (Mex): smírčí soudce; (JD).

juga, f. (1) (Kol): veslařská píseň; (AM).

jugado, -da, adj/subst. (1) adj. (Kol, Mex): zkušený, zblhlý; (AM). • (2) f. (Mex): ucuknutí; (JD).

jugar, tr/intr/zvrat. (1) intr. (Arg, Bol, Chil, Guat): hýbat jednou věcí uvnitř druhé, protože není příliš těsná; př.: *el pie juega dentro del zapato*; (2) **de a ~ando** (Arg, Guat, Portor): žertem; ► používá se, když se něco říká nebo dělá simulovaně; (3) ~ **a dos ases** (Ekv, Per): hrát na obě strany; (4) ~ **a los cerros** (Ekv): blýskat se na časy (za horizontem); (5) ~ **macho rucio** (Kol: Riohacha): oklamat; (6) ~ **rucio** (Chil): oklamat; (7) ~ **sucio** (Arg, Guat, Portor): oklamat; ► opak je *jugar limpio* (hrát fér); (8) ~ **unos palos** (Mex): dělat něco bez potřebného vybavení; (AM). • (9) tr. ~ **un papel** (Am): hrát roli; (MM). • (10) (Arg): vyhrát; (11) **vamos a ~ agua** (Kub): půjdeme se vyplavčit; (10) ~ **con candela** (Kub): dřít se; koukat se do blba; (11) ~ **cerebro** (Kub): namáhat si mozek; (12) ~ **al coroto** (Kub): hrát v kostky; (13) ~ **a la chaya** (Chil): házet konfety; (14) ~ **chivo** (Am): hrát v kostky; (15) ~ **a los dados** (Mex): hrát v kostky; (16) ~ **para diputado** (Mex): kandidovat na poslance; (17) ~ **a**

las escondidas (al escondite) (Ekv): hrát na schovávanou; **(18) ~ fonda** (Kub): dlabat, baštit; **(19) ~ un rol** (Am): hrát úlohu; **(20) ~ rucio** (Chil): zahrát špinavý kousek, hrát nepoctivě; **(21) ~ una treta** (Kub): provést pěkný kousek; **(22) ~ la vuelta** (Am): napálit; **(23)** (Am): otrkat se; (JD).

jugarreta, f. **(1)** (Arg): podlá, špinavá hra zahrána někomu; **(2)** (Kol, Mex): malá, nevýznamná hra; **(3)** (Mex): hlučná hra mezi různými osobami, která se nakonec znelíbí tomu kdo se jí zúčastní; (MM).

juggle, m. (← angl.) **(1)** (Am): akce v košíkové, která spočívá v hození míče přes protihráče, aby ho chytil hráč vlastního týmu; (MM).

juggle, m. **(1)** (Am): viz: *juggle*; (MM).

juguera, f. **(1)** (Chil): mixér; (JD).

juicio, m. **(1) poner en ~** (Hond): potrestat; (AM). • **(2) ser una cosa un ~** (Arg): být mimořádné; (MM). • **(3)** (Am): poslední soud; **(4) ~ de avenencias** (Mex): rozhodčí nálezy, řízení; **(5) poner en ~** (Am): napravit hlavu někomu; **(6) ser un ~** (Arg): být podivuhodný; (JD).

juicioso, f. **(1)** (Arg): basa, vězení; (JD).

juico, -ca, adj. **(1)** (Hond): hluchý; (AM). • **(2)** (Hond, Nik): bezuchý; ■ Syn.: *zonto*; (MM).

juil, m. (← nah. *xohuilli*, „určitá ryba“) **(1) si el ~ no abriera la boca, nunca lo pescarían** [Š: *en boca cerrada no entran moscas*]; (Mex): mluvit zlato, mlčetí stříbro; (AM). • **(2)** (← nah. *xohuilli*) (Mex): ryba (*Cyprinus americanus*); ► žijící v jezerech; (MM).

juila, f. **(1)** (Am): kolo; (JD).

juilipío, m. **(1)** (Per): vrabec; (MM).

juilón, -na, adj. **(1)** (Mex: Tabasco): zbabělý; **(2)** říká se tak osobám, které utíkají v situacích, které vypadají nebezpečně nebo nechtějí být k ničemu zavázání; ■ Syn.: *huilón*; (MM).

jujube, m. **(1)** (Am): jujuba, cicimek; (JD).

jujure, m. **(1)** (Ven): obchodní název bavlny; ► pochází z oblasti Sabaneta de Jujurese; (AM). • **(2)** (Ven): druh bavlny; (MM).

jula, m. **(1)** (Arg): trouba, hlupák, kavka; (JD).

jula-julas, m., pl. **(1)** (Bol): maškarní průvod domorodých tanečníků, kteří mezi sebou provádějí bojové pohyby; (AM).

julepe, m. **(1)** (jižAm, Portor): úlek, strach; **(2)** (Kub, Mex, Dom, Ven): dřina, práce; **(3) dar un ~** (Kub, Portor): trápit, rmoutit; **(4)** (Kub): přísná disciplína zvířete; **(5) meter un ~** (Kol): spěchat, urychlit; ► v Peru se říká *meter julepe*; **(6) irse (salir) de ~** (Ekv): vyděšeně utéct; (AM). • **(7) con ~** (Chil): těžko; **(8) dar ~** (Am): nahnat strach; **(9) dar un ~** (Am): otravovat; **(10) dar un ~** (Kub): uštvat; **(11) salir de ~** (Ekv): zděšeně vyletět; (JD).

julepeada, f. **(1)** (Arg, Ekv, Mex): postrašení, leknutí; (MM).

julepear tr/zvrat. **(1)** tr. (Mex): mučit, trýznit, obtěžovat; **(2)** (Ekv): vytáhnout někoho z problému; **(3)** zvrat. (Chil): cítit nebezpečí; (AM). • **(4)** zvrat. (Arg): mít nahnáno; **(5)** (Chil): čuchat nebezpečí; (JD).

julero, adj. **(1)** (Arg): pitomý, blbý; př.: *¡qué pregunta julera!*; (JD).

julón, m. **(1)** (Salv): nádoba s úzkým otvorem; ► v Guatemala se říká *julún*; ■ Syn.: *bucul, jucó*; (AM).

¡jum!, citosl. **(1)** (StřAm, Per, Kost, Dom): vyjadřuje údiv, naznačuje také popření, přání nebo lhostejnost; (AM).

juma, f. **(1)** (Mex): opilost; (MM).

jumaca, f. **(1)** (Mex): vařecha; ■ Syn.: *jataca* (Kost); (AM).

jumadera, f. **(1)** (Mex): opilost; **(2)** (Mex): hustý kouř; (MM).

jumado, -da, adj. **(1)** (Mex, Nik): opilý; (MM).

jumaga, f. **(1)** (Mex): naběračka; ► vyrobená z tyče nebo z dřevité slupky dýně; ■ Syn.: *jataca*; (MM).

jumar, tr. **(1)** (Arg): bafčit; (JD).

jumardo, adj. **(1)** (Am): nadraný, opilý; (JD).

jumasera, f., vulg. **(1)** (Kub): hustý kouř (AM).

jumasero, m., vulg. **(1)** (Portor): hustý kouř; (AM).

jumatán, m. **(1)** (Kub): notorický alkoholik; (AM).

jumazo, m., vulg. **(1)** (Portor): cigareta, tabák; (AM).

jumbarayú, m. **(1)** (Bol): slepičí trus; (AM).

jume, m. (← map.) (1) (Arg, Chil): ostnatý keř, který se nachází na opuštěných místech (*Hallopeplis gilliessii*); (2) louh z popele této rostliny; (3) (Chil): ryba; ► podobná malému žraloku (*Cascharis glaucus*); (MM).

jumeado,-da, adj. (1) (Per): opilý, nametený; (AM).

jumentizar, tr. (1) (Kol): otupět; (AM).

jumento, m., vulg. (1) (Portor): hustý kouř; (AM).

jumético, adj. (1) (Ekv): nadrátovaný, opilý; (2) **hacerse ~**, nadrátovat se, zřít se pod obraz; (JD).

jumetrear, tr. (1) (Bol): obtěžovat, otravovat; (AM).

jumiadora, f., vulg. (1) (Dom): malá svítilna; ► používají ji vesničané, nazývá se tak, protože se z ní hodně kouří; (AM).

jumo, -ma, adj/subst., vulg. (1) adj. (Kub, Ekv, Guat, Mex, Per, Portor, Ven): opilý; (2) m. (Portor, Dom): opilost, ožralost, opice; (AM). • (2) **darse ~** (Am): zlinkovat se, opít se; (JD).

jumper, m. (← map.) (1) (Am): ženské oblečení bez rukávu a s výšihem; (MM).

¡juna!, tr. (1) (Arg): zatraceně!, zatracený!; (JD).

¡junagran!, citosl. (1) (Am): setsakra!; (JD).

junar, tr. (1) (Arg): shledat; (2) **le ha ~ado bien**, zdál se mu dobrý; (JD).

juncia, f. (1) (Guat): jídlo; ■ Syn.: *gaspia*; (AM). • (2) (Mex): mexická rostlina; ► z čeledi borovicovitě (*Pinus teocote*); (MM). • (3) **la ~ de Alcalá que llegó tres días después de la función**, přišel s křížkem po funuse; (JD).

junco, m. (1) (Hond): jemná a pružná sláma, ze které se plete klobouk; (2) (Mex): jméno různých rostlin, které se podobají rákosu; (3) (Per): obrovská rostlina (*Pourretia gigantea*); ► z čeledi bromeliovitých, která roste na vysokých náhorních plošinách dosahující výšek více než 3 000 metrů; (MM).

jundimiento, m. (1) **ser una cosa el ~** (Portor): dojít až do krajních mezí; (AM).

junear, tr. (1) (Am): zblejsknout, uvidět; (JD).

jungla, f. (← angl.) (1) (Am): prales; (MM).

juniche, m. (1) (Bol): zbylé jídlo *jaconta*, ze včerejšího dne; (AM).

juninazo, m; (1) (Kol): flákání, poflakování; (2) **echar un ~**, flákat se, obejdovat; (JD).

junior, m. (← angl.) (1) (Am): výraz, který se v podobě zkratky Jr. přidává k jménu dítěte, který se jmenuje stejně jako jeho otec; ► jedná se o severoamerický zvyk, který se postupně rozšiřoval po Latinské Americe během 20. století; (MM).

jinípero, m. (1) (Kol): hlupák, pošetilec; (AM).

junquillo, m. (1) (Kub, Portor): zlatý řetízek, který nosí ženy na krku; (AM).

junta, f. (1) (Am): soutok řek; (1) **coger la ~** (Ven): spolčit se s někým; (JD).

juntado, -da, adj. (1) (Mex): ten, kdo žije v konkubinátě; (MM).

juntarse, zvrat., i eufem. (1) (Am): žít v konkubinátě; (MM).

juntiña, f. (1) (Dom: Cibao): trvalé přátelství; (AM).

¡juñ!, citosl. (1) (Dom): fuj!; (AM).

juñir, tr. (1) (Arg): hecovat, štvát; (JD).

jupa, f. (1) (StřAm): viz: *jicara*; (2) (StřAm): kulatá dýně; (AM). • (4) **dar ~** (Mex): dát pasana někomu ve vodě; (JD).

jupe, m. (1) (Arg): rostlina (*Panicum urvilleanum*); ► z čeledi lipnicovitých, má mýdlový kořen; (MM).

jupia, f. (1) (Pan): jódlování, napodobující vytí psů; (AM).

jupiar, tr/zvrat. (1) (Pan): povzbuzovat psy v zápasech, tleskáním a různými výrazy; (2) (Dom: Cibao): posmívat se, vysmívat se; (2) zvrat. (StřAm): opít se; (AM).

jupipe, adj. (1) (Kost): namazaný; (JD).

juque, m. (1) (StřAm): buben indiánů; (AM). • (2) (Ven): viz: *barbasco*; (MM).

jura, m. (1) **hacer ~** (Kol): dělit se; (2) (Mex): hodit mince chlapcům do tahanice; (AM). • (3) (Kub): policista; ► výraz používaný lidmi z podsvětí; (MM).

juraco, m. (← port. *furaco*) (1) (StřAm, Kol, Kub, Mex, Ven): díra, perforace; ■ Syn.: *furaco*, *huraco*; (AM).

juramentero, adj. (1) (Mex): křivopřísahný, křivě přísahající; (JD).

jurapo, m. (1) (Ven): jádro plodu hruškovce přelahodného (*Persea gratissima*); (AM).

jurel, m. (1) (Kub): strach; (2) opilost, opice; (AM). • (3) (Kub): ryba (*Caranx latus*); (MM).

jurga, f. (1) (Kub): zábavný tanec; ► v rytmu 2/4, provozovaný pouze prostými lidmi; (AM).

jurgón, adj/subst. (1) adj. (Mex): čmucharý, slídívý; (2) m. čmuchar, slídil; (JD).

jurgonear, tr., vulg. (1) (Mex): promíchat, rozházet věci; (MM).

jurgonera, f. (1) (Kol): brloch, pelech; (JD).

jurgucear, tr., vulg. (1) (Guat): špehovat; (AM).

juríes, m., pl. (1) (Arg): zemědělství indiáni; ► kteří v 16. století obydlují jih a celou aktuální provincii Argentiny Santiago del Estero; (MM).

jurisca, f. (1) **llevárselo a uno la** ~ (Kost): napálit, podvést; (AM).

juro, m. (1) **de ~ a Dios** (Kub): určitě; (JD).

jurón, m. (1) (Ekv): koš, košík; (2) (Ekv: Esmeraldas): kurník; (AM).

jurta, f. (1) **irse uno a ~** (Portor): selhat, mít neúspěch; (AM).

jurtacuerpo, m. (1) (Kub): urážející chování; (AM).

jurtón, m. (← *hurto*); (1) (Mex): zloděj, bandita; (MM). • (2) (Mex): chmaták; (JD).

juruminga, f. (1) (Kol): chaos, zmatek; (2) vesnický tanec; (3) **como** ~ (Kol): hojně, dost; (AM).

jurunera, f. (1) (Guat, Salv): komůrka, kumbál, doupě; (2) těžko přístupný kraj, konec světa; (AM).

jurungar, tr., vulg. (1) (Portor): štvát, obtěžovat; (AM).

jurungo, -ga, adj/subst. (1) (Ven): americký, cizí; (AM).

joruparis, m. (1) (Kol): indiánská trumpeta; (AM).

jorutungu, m., vulg. (1) (Portor): viz: *quimbámbaras*; (AM).

jusilla, f., vulg. (1) (Portor): žiletka, břitva; (AM).

justiciar, tr. (1) (Am): odsoudit; (JD).

justofué, m. (1) (Mex): tyran bentevi (*Saurophagus sulphuratus*); ► pták z čeledi tyranovitých, onomatopoická interpretace křiku ptáka; ■ Syn.: *justojuez*; (MM).*

justojuez, m. (1) (Mex): viz: *justofué*; (MM).

jute, m. (1) (Guat, Hond): jedlý hlemýžď; (2) (Hond): neustupující vřed, který se vytváří na kotníku; (2) strom (*Trophis racemosa*); (MM).

jutía, f. (1) **el palo tiene ~** (Kub): chybami se člověk učí; (AM). • (2) (Kub): srab, posera; př.: *es un jutía*; (JD).

jututear, intr. (1) (Dom): hrát na ulitu, roh; (AM).

jututo, m. (1) (Dom): roh, lastura; ■ Syn.: *fotuto*; (AM).

juvenil, adj. (← angl. *juvenile*) (1) (Am): dětský; (MM).

juvia, f. (1) (Ven): obrovský strom (*Bertholetia excelsa*); ► dosahuje výšky 30 metrů, patří do čeledi myrtovitých, roste v oblasti povodí Orinoka, jeho plod je dvakrát větší než grapefruit; (MM).

juvidencia, f. (1) (Pan): znovuzrození; (JD).

juyaca, f. (1) (Bol): nástroj na rozdělání ohně; ► jedná se o napodobeninu nástroje, který indiáni používali na opuštěném místě, spočívá v tom, že se klacíkem otáčivými pohyby tře v důlku vytvořeném v suchém a pórovitém dřevě; (AM).

juyungo, -ga, adj. (1) (Ekv: Esmeraldas): označení pro černochoy; ► které jim přidělili indiáni cayapas, kteří převzali slovo z povídky o běloších a míšencích; (AM).

juyuyo, -ya, adj. (1) (Kub): nevrlý, samotářský; (AM).

juzgón, -na, adj. (1) (Guat, Mex): rýpavý, brumlající; (MM). • (2) (Mex): pomlouvačný; (JD).

3.2. Palabras con la entrada K

K. D., m. (1) (Am): viz: *knock down*; (MM).

K. O., m. (1) (Am): viz: *knock out*; (MM).

kaften (kaftén), m. (1) (Arg): pasák holek, kuplíř; (JD).

kaingang, m. (1) (Am): viz: *caingang*; (MM).

kakán, m. (1) (Arg): viz: *cacán*; (MM).

kaki, m. (← jap.) (1) (Am): žlutočervený plod tomele japonského (*Diospyros kaki*); *(2) barva, která se podobá barvě tohoto plodu; (3) bavlna, ze které se vyrábí vojenské uniformy na celém světě; ■ Syn.: *caqui*; (MM).

kéfír, m. (1) (Arg): kefír; ► vyrobený z fermentovaného mléka a houby (*Dispora caucasica*), podává se jako lék na žaludek a střeva; (MM).

kepi, m. (1) (Arg, Par): vojenská čepice; (MM).

kermese, f. (← flamenko) (1) (Am): hlučná oslava, s tancem, ohňostrojem, která se organizuje za dobročinným účelem; (2) veselice; (MM).

kerosén, m. (1) (Arg): viz: *kerosene*; (MM).

kerosene, m. (← angl.) (1) (Am): kerosin, petrolej; (MM).

kerosín, m. (1) (StřAm): viz: *kerosene*; (MM).

kerosina, f. (1) (StřAm): viz: *kerosene*; (MM).

khaki, m. (1) (Am): viz: *caqui*; ■ Var.: *kaki*; (MM).

kilo, m. (1) (Kub): cent, centík; ► př.: *¡ni un kilo (prieto) más!* (už ani halíř); (2) (Arg): něco skvěleho, fajn; ► př.: *divertirse un kilo* (strašně fajn se pobavit); *estuviste un kilo* (byl jsi skvělý); *¡está hecho un kilo!*, *¡es un kilo!* (je to číslo!); *¡está resultando un kilo!* (je prima!); *¡eres un kilo!* (ty jsi zlato!); (JD).

kilowat, m. (1) (Am): kilowatt; (MM).

kimona, f. (1) (Kub, Mex): viz: *kimono*; (MM).

kimono, m. (← jap.) (1) (Arg, Par, Urug): dlouhý plášť; ► z jemné, barevné a vyšívané látky, kterou ženy nosí podoma; (2) kimono; (MM).

kindergarten, m. (← něm.) (1) (Am): dětská školka; (MM).

kinesiólogo, -ga, m/f. (1) (Arg, Urug): kineziolog; (MM).

kinesioterapia, f. (1) (Am): kinezioterapie; ► metoda léčení, která spočívá ve cvičení, aktivních a pasivních pohybů, sportu, masáží apod.; (AM).

kirsch, m. (← něm. „švestkový likér“) (1) (Am): slivovice; ► říká se, že má jemnou chuť po hořkých mandlích; (AM).

knockeador, m. (← *knockear*) (1) (Am): obratný boxer, který dá protivníkovi knockout; (MM).

knockear, tr. (← angl. *knock out*) (1) (Am): dát knockout protivníkovi; (MM).

kodak, f. (1) (Am): malý a přenosný fotoaparát, který používají fotografovi nadšenci; ► název je odvozem od jména zakladatele a majitele průmyslové severoamerické společnosti, která vyrábí fotoaparáty a optické přístroje; (MM).

kopek, m. (← rus. *kopejka*) (1) (Am): ruská měna, kopějka, setina rublu; ► jedná se o výraz rozšířený díky překladům z ruských novel; (MM).

kukluxklán, m. (1) (Am): tajná společnost vytvořená na jihu Spojených států po Americké občanské válce, která usilovala o vyloučení černochů a dalších skupin ze všech občanských a vojenských účastí; (AM).

kunza, m. (1) (Am): jazyk Atakamů; ► výraz používaný lingvisty; (MM).

3.3. Palabras con la entrada Ñ

- ñacandiná**, m. (← guar. „užovka z potoka“) (1) (Arg, Bol, Par): tmavá užovka; ► měří více než 1 metr, přemísťuje se velkou rychlostí, patří do druhu *Spilotes*, žije v potocích a v blízkosti řek; (MM).
- ñacara**, f. (1) (StřAm): vřed; ■ Var.: *ñángara* (Hond), *chácara*; (AM).
- ñacarati'á**, f. (← guar. *ñacarati*, „trnový keř“ + *á*, „plod“) (1) (Arg, Par): rostlina; ► patří do čeledi mučenkovitých (*passifloraceae*), roste na vlhkých místech; (2) plod této rostliny; (MM).
- ñacaro**, adj. (1) (Kol): upadající, chátrající; ■ Var.: *ñacaroso*; (AM).
- ñaco**, m. (1) (Chil): kukuřičná kaše osmažená s cukrem nebo medem; (AM). • (2) **hacer ~ una cosa** (Chil): zmačkat, pomačkat nějakou věc; (MM).
- ñachi**, m. (1) (Chil): syrová jehněčí krev ochucena solí a paprikou; (2) **sacarle~**, rozbít někomu hubu; (AM).
- ñacundá**, m. (← guar.) (1) (Arg, Par): sova; ► skořicové hnědé barvy, měří asi 25 cm od hlavy až ke špičce ocasu, tento výraz užívají pouze bilingvní lidé, kteří mluví španělsky a jazykem guaraní; (2) (Arg, Bol, Par): pták z čeledi lelkovitých (*caprimulgidae*); ► možná je etymologickou formou *yacundá*, když se vezme na vědomí, že *yacú* je v jazyce guaraní rodové jméno malých ptáků slepičího vzhledu; ■ Var.: *yacú*; (MM).
- ñadi**, m. (1) (Chil): větší močál; (AM).
- ñafiar**, tr. (Ven): viz: *ñafítear*; (AM).
- ñafítear**, tr., vulg. (1) (Portor): šlohnout; (AM).
- ñafíteo**, m., vulg. (1) (Portor): šlohnutí; (AM).
- ñagaciento, -ta**, adj. (1) (Per): to, co sloužící jako návnada na dosánutí cílu; (AM).
- ñahchita**, f. (← *ñascha*); (1) **blando de la ~** (sevArg): měkké hovězí maso, svíčková; ■ Syn.: *ñañita*, *ñascha*; (MM).
- ñajú**, m. (1) (Per, Sal): okra, proskurník jedlý; (2) ~ **de espina** (Pan): rostlina z čeledi kaktusovitých (*Cactaceae*); ► původem je z Panamy, její dužinaté listy se dávají do salátu; (MM).
- ñamar**, tr. (1) (Kol, Portor, Dom): (za)volat; (AM).
- ñame**, m., fig. (1) (Kol, Portor, Dom, Ven, Antil): jakákoli velká a neforemná věc; ► zvláště o chodidlu; (2) (Kub): nevzdělanec; tupec; (3) **el corazón del ~ lo sabe el cuchillo** (Dom): jenom ten kdo trpí, zná intenzitu svého trápení; (AM, MM). • (4) (Antil, StřAm, Kol, Mex, Ven): bylina; ► která produkuje jedlou hlízu; ► existuje více druhů (*Dioscorea alata*, *Dioscorea sativa* aj.), které se rozlišují podle barev, první španělští kolonizátoři z Antil ji srovnávali s mrkví podle tvaru a s bramborem podle chuti; (MM).
- ñampiarse**, intr. (1) (Kub): zhebnout; (JD).
- ñampío**, m. (1) (Kub): nebožtík; př.: *está ñampío* (už je na pravdě boží); (JD).
- ñandubay**, m. (← guar. *ñandubay*, „strom, který má pavouky“) (1) (Arg, Par, Urug): strom s tvrdým, těžkým a voděodolným dřevem z čeledi bobovitých; ► roste řídko na okrajích lesů, říká se mu tak, protože že je velmi běžné vidět ho celého pokrytého pavučinami, které dosahují na vedlejší stromy *ñandubays* a vytváří tak husté záclony; (MM).*
- ñandutí**, m. (← guar. „bílý pavouk“) (1) (LaPlat): ručně vyrobená krajka; ► připomíná pavučinu, používá se jako ozdoba na různé bílé obleční; (AM).*
- ñanfiarse**, tr. (1) (Dom): štípnout, ukrást; (JD).
- ñanga**, adj/subst. (1) f. (StřAm): potok s močalovitým dnem; (2) (Ekv): špetka, kousek; (3) adv. (Kol): zbytečně; př.: *ñanga lo niega, trabajé ñanga*; ► pro označení naprosto nevzdělaného a ignorantského člověka, říká se: *es de las de ñanga y velay*; (4) **a la ~~~** (Chil): zanedbaně, lajdácky; př.: *anda a la ñanga; lo hizo a la ñanga-ñanga*; (5) **a la ~ pichanga** (Arg): podvodem; (AM).
- ñangada**, f. (1) (StřAm): kousnutí; (2) škodlivý a zároveň ztřeštěný čin; (AM).
- ñangado, -da**, adj. (1) (Kub): zkřivený, křivý; křivonohý; (AM).
- ñangar**, tr. (1) (Kub): znetvořit, překroutit, pozměnit nějakou věc; (AM).
- ñángara**, f. (1) (Kub, Hond): jizva, rána; (JD).
- ñangas**, f., pl. (1) (Ekv): přichytné kořeny mangrovníku; (AM).
- ñango, -ga**, adj/subst. (1) adj. (Portor): zkřivený, křivý křivonohý; (2) puntičkářský; (3) hloupý; (4) (Arg, Urug): odstrčený, opovrhovaný, nepůvabný; (5) (Chil): malý, nízký, krátkonohý, týkající se

slepice a jiných ptáků; (6) křivonohý, šmajdavý; (7) (Mex): hubený, vychrtlý; (8) m. (Kol): křížová kost, kostrč; (AM). • (9) **estar de** ~ (Kol): být na dlažbě; (JD).

ňangotado,-da, adj. (1) (Portor): služební, lichotivý; (2) lenivý; (AM).

ňangotarse, zvrát. (1) (Kol, Portor): dřepnout si na bobek, dřepnout si, skrčit se; (2) leknout se; (AM).

ňangué, m. (1) **tiempo de** ~ (Per): dávná doba; (2) **lo mismo es ñanga que** ~ (Kub): to je potmě jako v noci; (AM). • (3) (Am): hvozdíček; (JD).

ňanguear, intr. (1) (Kol): flákat se; (AM).

ňanguería, f. (1) (Portor): hloupost, pošetilost; (2) vtíp; (AM).

ňanquelito, m. (1) (Chil): svíčková; (AM).

ñaña, f. (1) (Arg, Chil): starší sestra; (2) (Chil, Portor): chůva; (3) kojná; (4) (StřAm): lidský výkal; (AM). • (1) (Kub): mazánek; (JD).

ñañacas, f., pl. (1) (Bol): nářadí, náčiní, krámy; (AM).

ñañara, f. (1) (Kub, Dom): vřed, nádor; (AM). • (2) (Kub, Dom): hmyz; (MM).

¡ñañay!, (1) (Chil): viz: *¡ñañay!*; (AM).

ñañería, f. (1) (Ekv): intimita, soukromí, důvěra; (AM).

ñañigo, -ga, m/f. (1) (Kub): člověk z černošské společnosti, který se věnuje banditství; (AM).

ñañita, f. (1) (Chil): měkké hovězí maso, svíčková; ■ Syn.: *ñahchita*; (MM).

ñañitas, f., pl. (1) (Chil): vnitřností hovězího masa, které se oddělí od hlavních kousků; (AM).

ñaño, -ña, adj/subst. (1) m/f. (Arg, Ekv): bratr, sestra; (2) (Kol, Chil, Ekv, Pan): velký přítel; (3) adj. (Kol, Pan): rozmazlený, hýčkaný; (4) m. (Per): dítě, miminko; (5) **estar de** ~ (Ekv): vycházet dobře s někým; (6) **estar** ~ (Per): udržovat dobré vztahy; (7) chování mezi zamilovanými; (AM).

ñaao, m. (1) (Kub): tréma; př.: *tener ñao*; (JD).

ñapa, f. (← quiche *yapa*, „nárůst, pomoc“) (1) (StřAm, Antil, Kol, Ekv, Pan, Urug, Ven): malá pozornost, dárek prodávajícího; (2) **de** ~ (Kol, Portor): navíc, přídavek, k tomu; (3) **ni de** ~ (Portor, Ven): v žádném případě, ani za nic; (AM). • (4) **de** ~ (Ven): o chlup; (JD).

ñapar, tr. (1) (Am): dát návdavek, spropitné; (JD).

ñapango, -ga, adj/subst. (← quiche *llapanku*, dnes *llapangu* „bosý“) (1) (Kol): mestický, mulatský; (2) m/f. (Kol: Cauca): chlapec/dívka z vesnice; (AM).

ñapear, tr. (1) (Kol: Riohacha, Mex: Tabasco): ukrást; (AM). • (2) (Portor): žádat přídavek; (MM).

ñaquiñaqui, adj/subst. (1) adj. (Kub): huhňavý; (2) m/f., huhňa; (JD).

ñarra, adj/subst. (1) adj. (Ekv): maličký; (2) f., pl. (Mex, Ven): výhodná koupě, příležitost, výzkum v práci; (AM).

ñarrear, intr. (1) (Pan): mňoukat; (AM).

ñarreo, m. (1) (Pan): mňoukání; (JD).

ñaruso, -sa, adj. (1) (Ekv): pod'obaný, zjizvený od neštovic; (AM).

ñascha, f. (← kič.) (1) (sevArg): viz: *ñahchita*; (MM).

ñata, f. (1) (Per): smrt; (2) (StřAm, Arg, Kol, Kub, Chil, Per, Dom y Urug): nos; (AM). • (3) **mi** ~ (Chil): moje stará; (JD).

ñatear, intr. (1) (Kol): huhňat; (AM).

ñato, -ta, adj/subst. (1) adj. (Am): ploskonosý, se zploštělým, plochým nosem; ■ Var.: *ñatu* (Asturie); (2) (Arg): škaredý, neforemný; (3) zrádný, zvrhlý; (4) (Kol): huhňavý; (5) m. (Pan): zženštilec; (AM). • (6) (Am): oslovení téměř vždycky z afektu, ale může mít také opačný náznak; (MM). • (7) (Am): panáček, floutek; (8) ;~! (Arg): kmotře; (JD).

ñatoco, -ca, adj. (1) (Chil): ploskonosý, se zploštělým, plochým nosem; ■ Var.: *ñato*; (AM).

ñatucho, -cha, adj. (1) (Chil): ploskonosý, se zploštělým, plochým nosem; ■ Var.: *ñato*; (AM).

ñau, m. (1) (Kol, Chil, Ekv, Per, Portor): mňouknutí; (2) (Kub, Portor): strach; (3) **hacer** ~ (Per): škrábat; (AM).

ñauar, intr. (1) (Chil): mňoukat; (AM).

ñauca, m. (← quiche *ñaupaco*, „dřívě“); (1) **en tiempo de ~s** (Chil): za dávných časů; (AM).

ñauido, m. (1) (Chil): mňoukání; (AM).

ñañar, tr. (1) (Per): štípnout, ukrást; (JD).

ñañau, m. (1) (Per): drápnutí; př.: *hacer ñauñau* (drápnout); (JD).

ñaupas, f., pl. (← quiche *ñaupaco*, „dřívě“) (1) **en tiempo de ~s** (Arg, Ekv): za dávných časů; ■ Syn.: *ñaupe* (Urug); (AM).

ñaure, m. (1) (Ven): husté a sukovité dřevo, tlustý klacek; (AM).

ñeca, f. (1) (Kub): pěst; př.: *le metió ñeca* (dal mu pěsti); (AM).

ñecla, f. (1) (Chil): malý papírový drak; (2) slabý, neduživý člověk; (3) malichernost, maličkost; (AM). • (4) (Chil): pakatel; (JD).

ñecla, adj. (1) (Chil): neduživý, churavý; (AM). • (2) (Arg, Chil): šilhavý; (2) jednooký; (MM).

ñe'engatú, m. (← guar. *ñe'é*, „mluví“ + *ngatú*, „dobrá“) (1) (Am): dialekt jazyka guaraní; ► kterým mluví indiáni regionu Manaos u řeky Amazonky v Brazílii; (MM).

ñeco, m. (1) (Ekv): rána pěsti; (AM).

ñemeo, m., vulg. (← *ñema*, úpadek slova *yema*) (1) (Ven): ilegální výdělek; (AM).

ñenga, adj. (1) (Mex: Tabasco): viz: *cañenga*; (AM).

ñengue, adj. (1) (Portor): pitomý; (AM). • (2) (Kub): divný, těžký; (2) excelentní; (3) (Mex): slabý, neduživý; (MM).

ñenguere, m. (1) (Ven): hmyzožravý, brodivý, noční pták (*Oedicnemus bistratus*); ► obývá planiny, domestikovaný je nebezpečný, protože má ve zvyku klovat do očí zvířatům nebo dětem; (MM). • (2) (Ven): škorpion; (JD).

ñiachi, m. (1) (Chil): viz: *ñachi*; (MM).

ñeñe, adj/subst. (1) (Hond): výkal; (2) adj. (Portor): blbý, pitomý, hloupý; (AM).

ñeñeñé, m. (1) **venir con** ~ (Portor): vykládat kraviny, hlouposti; ► používá se spíše v záporné větě, př.: *no me vengas con ñeñeñé* (nechod' na mě s hloupostmi), v Peru se také najdou určité podobnosti, například v díle *Tradiciones* od Ricarda Palmy se dočteme: *y tal fué el grito que dió, que la niña malparió, y no pudo decir ñe*; (AM).

ñeque, adj/subst. (← araucano *ñedquen*, „drzí, troufalý“) (1) adj. (StřAm, Chil, Ekv, Ven): silný, energický; (2) (StřAm, Kub): odvážný; (3) smolařský; (4) m. (StřAm, Kol, Chil, Ekv, Per, Ven): síla, schopnost, kuráž; (5) (StřAm, Mex): rána, facka; (6) (Ekv): pěst; (7) **estar** ~ (StřAm), Chil, Ekv, Per): být statečný; (AM). • (8) (Kub): uřknutí; (9) **estar** ~, být uřknutý; (10) **tener** ~, být uhrančivý; (JD).

ñequear, intr/tr. (1) intr. (Ekv): ukázat svou sílu; (2) tr. udeřit pěsti; (AM).

ñequiza, f. (1) (Ekv): viz: *trompiza*; (AM).

ñera, f. (1) (Am): kámoška; (JD).

ñereo, m. (← araucano *ñerehue*, „pletací stroj“) (1) (Chil): dřevěný nástroj na pletení dek; ► má tvar desky, na délku má 50 cm a v nejširší části dosahuje 1 dm; ■ Syn.: *ñeredo, ñerehue, ñireo*; (AM).

ñervo, m. (1) (Am): šlacha; (JD).

ñiachi, m. (1) (Chil): čerstvá krev, která slouží na ochucení; ■ Var.: *ñachi* (AM).

ñica, f. (1) (Per): špetka; (AM).

ñícaro, m. (1) (Dom): neduživý banán; (AM).

Ñico, m. (1) **cuando llegue ~ de la costa** (Chil): až nás potká štěstí; (AM). • (1) (Kub): Toník; (JD).

¡ñifle!, citosl. (1) (Chil): tůdle!; ► vyjadřuje nechut' věnovat pozornost, ani přistoupit na nějakou věc; ■ Var.: *ñafla*; (AM).

ñilbo, m. (1) (Chil): kus starého oblečení, hadr; (2) visící kus sušeného masa, nebo podobné věci; (AM).

ñinga, f. (1) (Kub, Pan): výkal; (2) (Dom, Ven): špetka; ■ Syn.: *chinga*; (AM).

ñiño, m. (1) (Ekv): šéf, panáček; (2) **darse de** ~, řezat se; (JD).

ñipa, f. (1) (Chil): skládka nebo společné místo; (AM).

ñipar, tr. (1) (Chil): kálet; (AM).

ñique, m. (1) (StřAm, Chil): trknutí, sranda, srážka; (2) (StřAm): rána pěsti; (3) **¡cómo ~!** (Chil): jak nel!; ► humorná a výsměšná vazba; (4) **no andar uno con ~ y ñaca** (Chil): nejednat na obě strany, nemít dvě tváře; (5) **ser trompo de ~s** (StřAm): být terčem pomluv; (AM).

ñirivilo, m. (1) (Chil): pohádková obluda z lidových pověstí; (AM).

ñoca, f. (1) (Kol): prasklina v podlaze, dlažbě; (AM).

ñoclo, -cla, adj. (1) (Ven): odkazuje na dobytek s ohnutým rohem; (AM).

ñoco, m. (1) (Chil): rána pěsti; (2) (Per): hra; ► cvrnkání kuliček, nebo samotný důlek při této hře; (AM).

ñola, f. (1) (Kol, Guat): exkrement, bobek; (2) (Guat, Hond): vřed; (AM).

ñon, m. (1) (Kub): chvástal; ► afereze slova *cañón* (viz.); (AM).

ñonga, f. (1) (Panamá): ořech kešu; (AM).

ñongareto, -ta, adj. (1) (Kol): viz: *ñongo*; (AM).

ñongarse, zvrat. (1) (Kol): ohnout se, skrčit se; (2) zkroutit se, vymknout si; př.: *se me ñongó un pie* (zvrtnul jsem si nohu); (AM).

ñongo, -ga, adj. (1) (Kub, Chil): hloupý, pošetilý; ■ Var.: *ñango*; (2) (Ven): podvodnický, podrazácký; (3) nepůvabný, škaredý; (4) neblahý, osudný, nešťastný; (5) (Kol, Ven): shrbený, zmrzačený, defektní; (6) urážlivý; (AM).

ñongotarse, zvrat. (1) (Kol): kroutit se, vymknout si; ■ Var.: *ñongarse*; (AM).

ñonguear, tr. (1) (Kol): očarovat, pobláznit; ■ Syn.: *enchamicar*; ► *ñongué* je rostlina, která se řadí do rodu Durman (*Datura tatula*); (AM).

ñonguera, f. (1) (Chil): lenost, zahálčivost; (AM).

ñoñar, tr. (1) (Portor): viz: *añoñar*; (AM).

ñoñear, intr. (1) (Kub): dělat hlouposti; (AM).

ñoñería, f. (1) (Chil): dětinskost; (2) (Kub): hloupost, blbost; (3) (Portor, Dom): nadutost, pýcha, lichocení, hýčkáni, podlézáni; (AM).

ñoña, f. (1) (Ekv, Chil): lidský exkrement; (MM).

ñoñería, m. (1) (Arg, Chil): dětinskost; (2) bezvýznamnost, nezajímavost; (MM).

ñoño, adj/subst. (1) ajd. (Kub): rozmazlený; př.: *lo criaron muy ñoño* (moc ho rozmazlovali); zmlsaný; (2) (Ekv): zaražený; (3) (Mex): vyšlý z módy; (4) m. pitomeček; dítě; (5) upejpanec; (6) urážlivec; (MM).

ñoño, -ña, adj. (1) (Arg, Bol, Chil): starý, senilní; (2) (Kub, Mex, Portor): nezajímavá, nudná, nemastná neslaná věc; (3) (Pe Portor, Dom): namyšlený, hýčkaný; (AM).

ñoopera, f. (1) (Kol): zchromnutí prstů; (AM).

ñoopo, -pa, adj/subst. (1) (Pan): světlovlasý, bílý, bělošský; (2) Španělský; (3) (Kol): člověk s chromými prsty; (4) m. (Ven): načernalý prášek extrahovaný z kořenů určité byliny, který po šňupání způsobuje zvláštní halucinogenní efekty; ■ Syn.: *yopo*; (AM).

ñoqui, m. (← it. *gnochi*) (1) (Arg, Chil): noky; ► vyrobené z kukuřičného těsta s vejci, tukem, solí a sýrem, také se připravují z bramborové nebo rýžové mouky, v Argentině se dělají z vařených a rozmačkaných brambor, do kterých se přidá pšeničná mouka, žloutek, vše se smíchá dohromady a vzniknou kuličky, které se uvaří ve vodě jako ravioli, nudle apod.; (AM).

ñor, -a, m/f., fam. (1) (Mex): zkratka oslovení pána a paní; (MM).

ñorbo, m. (1) (Arg, Ekv, Per): výraz, který se používá na vynášení krásy očí ženy, srovnává je se stejnojmennou rostlinou, česky zvanou mučenka, (*Passiflora caerulea*), národní květina Argentiny; př.: *tus ojos son dos ñorbos* (AM). • (2) (StřAm, Ekv, Per): mučenka; (MM).*

ñuco, -ca, adj. (1) (Hon): obyčejný, nepřehlácený, neozdobený, postradající výzdobu; (AM). • (2) (Kol): křupanský, buranský; (JD).

ñucuñucu, m. (1) (Kub): viz: *a lo sucusumuco*; (AM).

ñudo, m. (1) *al* ~ (Arg, Bol, Urug): zbytečně; (AM). • (2) (Arg, Bol, Urug): kloub; (3) uzel, smyčka; (4) suk stromu, rostlin, kořenů; (MM). • (5) *estar al* ~ (Urug): být k ničemu; (JD).

ñufla, f. (1) (Chil): bezvýznamná věc; (AM).

ñuño, m. (← kič., „prso“) (1) (Ekv, Per): kojná; (AM).

ñuridito, -ta adj. (1) (Kol): slabý, neduživý člověk; (AM).

ñusca, f. (1) (Kol, Guat): exkrement; ■ Var.: *ñisca, ñizca*; (AM).

ñuscar, tr. (1) (Kol): pomačkat, zmuchlat; (AM).

ñusta, f. (← kič.) (1) (Per): princezna dávných Peruánců; (AM).

ñutir, intr. (1) (Kol): brblat, bručet; (AM).

ñuto, -ta, adj. (← *ñutu*) (1) (Ekv): vykostěný; ► používá se u masa; (AM).

4. Comentario

Como ya he mencionado en la introducción las fuentes para mi tesis han sido tres diccionarios. Dos en español y uno en mi lengua nativa, checo. Respecto al procedimiento de mi tesis, primero he traducido los lemas de la tercera edición del *Diccionario de americanismos* de Augusto Malaret (AM) publicado en Buenos Aires en el año 1945 y después de la segunda edición del *Diccionario de español de América* de Morínigo Marcos publicado en Madrid en 1993 (MM). La última fuente ha sido el diccionario checo de Josef Dubský publicado en Praga en 1999 (JD). No obstante, también he aprovechado la red de internet para comprender y traducir bien las descripciones de los lemas. Debido al hecho de que las informaciones publicadas en el internet no son siempre de confianza, siempre he tratado de verificar las informaciones y después ponerlas en mi tesis.

En el comentario voy a prestar atención a las dificultades que he tenido con la traducción de fauna y flora, de cortes de carne y de refranes o idiomas, que no se pueden traducir literalmente. El problema más grande con el que me he enfrentado ha sido relacionado con fauna y flora. La mayoría de las palabras de este tipo pertenecen al diccionario de Augusto Malaret. América Latina posee una gran variedad de plantas y tiene el clima diferente por lo que hay muchas plantas que no crecen en nuestro país y ni siquiera tienen el equivalente checo. Para facilitar la labor he buscado muchas imágenes de las estructuras de las plantas en el internet. En algunos casos han aparecido las plantas descritas muy detalladamente y no había problema con la traducción, mientras que en otros casos la descripción ha sido muy austera. Además de buscar las imágenes, solía buscar la división de las plantas a varias familias, tribus, géneros, etc. Si en el texto había solo el nombre español de la familia de la planta, he añadido también el nombre en latín para que el texto sea más completo. Entre otros temas que me han causado cierta dificultad han sido los términos relacionados con el comercio, política, proceso de la fabricación, agricultura o equitación. Para aclararme el significado de estas palabras me he tenido que apoyar en la herramienta de internet.

A continuación he puesto los lemas de cada una de las fuentes con el que he trabajado. Al final de cada traducción aparece siempre la abreviatura relativa al diccionario.

jabalcón, m. (1) (Kol): strž, rokle (AM).

jabonada, f. (1) (Kol, Chil, Peru): namydlení; (AM). • (2) (Arg, Chil, Mex): výtka, napomenutí; (MM).

jabá, f. (1) (Kub): rezavý mravenec; (JD).

A veces aparecen al final del lema abreviaturas de dos diccionarios a la vez. He puesto el ejemplo de *jeta* para la explicación.

jeta, f.; (1) **estirar la ~**, (Arg, Chil, Urug): umřít; (2) (LaPlat): šklebit se a projevovat tak odpor nebo předpojatost; (AM, MM).

La frase *estirar la jeta* está en el diccionario de Augusto Malaret y asimismo en el de Marcos Morínigo. Sin embargo, en el primero el uso de esta frase se atribuye a Chile, mientras que en el segundo el uso se extiende también a Argentina y Uruguay.

En cuanto al diccionario checo de Josef Dubský el trabajo ha consistido más o menos sólo en copiar los lemas que no se han encontrado en los materiales españoles. Sin embargo, en el caso de los verbos siempre he tenido que determinar si se trata de un verbo transitivo o intransitivo, ya que las abreviaturas respecto a esta tipología no aparecen en el diccionario checo. Por este motivo he aprovechado internet y la página de Real Academia Española para determinar bien de que tipo de verbo se trata.

juñir, tr. (1) (Arg): hecovat, štvát; (JD).

ñampiarse, intr. (1) (Kub): zhebnout; (JD).

De ahora en adelante quiero prestar más atención a la interpretación de fauna y flora. En el diccionario de Marcos Morínigo hay una lista larga de los nombres latinos mal escritos. He tenido que corregir muchos nombres y cambiarlos por correctos. A veces he cambiado solo una letra pero en otros casos el cambio ha sido más aparente. He puesto dos ejemplos uno de *jalapa* y otro de *jacinto*. En concreto, la primera palabra ha carecido de una sílaba (*Convolvus officinalis* - *Convolvulus officinalis*), mientras que en la segunda el error ha sido más grave y más evidente. (*Tropocolum mayus* - *Tropaeolum majus*).

jalapa, f. (1) (Am): trvalá rostlina (*Convolvulus officinalis*); ► podobná popínavé rostlině se zvonečkama; (AM).

jacinto, m. (2) (Portor): lichořeřišnice větší (*Tropaeolum majus*); ► jedlá rostlina; (MM).

En las plantas he distinguido tres grupos. El primer grupo abarca las plantas cuyo nombre he traducido al checo sin ningún problema, el segundo es más problemático, ya que las plantas no tienen el equivalente checo y al último pertenecen las plantas que aparecen sin ninguna referencia o su descripción es muy general. En la mayoría de los casos los nombres de las familias de plantas aparecen solo en español y para la mejor orientación casi siempre he añadido el nombre latín que he buscado en internet en las páginas de confianza para completar el texto.

El primer tipo de plantas:

jabilla, f. (← *haba*) (1) (StřAm, Antil, Mex): hura chřestivá (lat. *Hura crepitans*); ► robustní strom s velmi ostnatou kůrou; (MM).*

jjcamite, m. (← nah.) (1) (Mex): jřĩinka proměnlivá (*Dahlia variabilis*); ► její barvy jsou velmi živé; (MM).

El segundo:

jacana, f. (1) (Kub, Portor): strom (*Lucuma Multiflora*); ► z čeledi zápotovité (*sapotaceae*), jeho kůra se používá na stavby; (MM).*

jagũila, f. (← *jagua*) (1) (Kol, Kub, Portor): strom (*Genipa caruto*); ► jeho dřevo je dobré na stavby; (MM).

El tercero:

jabillo, m. (2) (Ven): strom z čeledi bobovité (lat. *fabaceae*); (MM).

jayabacaná, m. (1) (Kub): rostlina z čeledi pryšcovité (lat. *euphorbiaceae*); (MM).

En cuanto al segundo grupo puedo crear un subgrupo. Se trata de las plantas que llevan en checo solo el nombre del género de las plantas pero no de la especie. Lo más apropiado en este caso me ha parecido traducir por lo menos el género. He puesto solo dos ejemplos pero en la tesis aparecen más lemas de este tipo.

jaimiqui, m. (1) (Kub): opihled (lat. *Mimusops jaimiqui*); ► strom čeledi zápotovité (lat. *sapotaceae*), vysoký a robustní, jeho dřevo se používá v truhlářství; (MM).

jjote, m. (1) (StřAm, Mex): březule (lat. *Bursera gummifera*); ► rostlina s odlupující se kůrou; (MM).

Por último quiero comentar las palabras *jaral* y *jarilla*. En ambas aparece una descripción muy general que no concretiza nada, por eso he añadido algunas plantas en latín que he adquirido del gran *Diccionario de Americanismos* elaborado por la Asociación de Academias de la Lengua Española, publicado en Perú en el año 2010.

jaral, m. (1) (Kol, Mex): společný název pro různé rostliny (*Hyparrhenia rufa* aj.); (MM).

jarilla, f. (1) (Am): společné jméno pro rostliny různých druhů z rozdílných čeledí (*Stevia lucida*, *Zogophyllaceae larrea* aj.); (MM).

Terminando el tema de las plantas quiero decir que a pesar de que la traducción ha sido dificultosa y exhaustiva, me ha parecido muy interesante. Después de mirar en el buscador www.google.com he elegido las plantas que me han llamado mucha atención y después las he puesto en el anexo. Una de ellas es la flor nacional de Argentina. Lleva el nombre *ñorbo* (en latín *Passiflora caerulea*). Es maravillosa y no en vano los ojos de las mujeres son comparados con esta flor. En el anexo de mi tesis he puesto también las imágenes de plantas que no tienen el equivalente checo pero llevan por lo menos el nombre latino, por lo que he podido adquirir la imagen. El asterisco al final del lema indica que la planta aparece en el anexo.

ñorbo, m. (1) (Arg, Ekv, Per): výraz, který se používá na vynášení krásy očí ženy, srovnávající je se stejnojmennou rostlinou, česky zvanou mučenka, (*Passiflora caerulea*), národní květina Argentiny; př.: *tus ojos son dos ñorbos* (AM). • (2) (StřAm, Ekv, Per): mučenka; (MM).*

Al igual que en el caso de las plantas, los animales también pueden diversificar en grupos. Al primer grupo pertenecen los animales que tienen el equivalente checo, mientras que el segundo grupo incluye los que no lo disponen. Sin éxito he buscado el nombre checo del pez llamado *jabón*. Después de poner la palabra en internet me han salido solo pocos enlaces, lo que me ha llevado a la opinión que probablemente el equivalente checo no existe.

jacana, f. (2) (Kub, LaPlat): ostnák jihoamerický (*Jacana jacana*); ► pták zářících barev, který žije v *camalotales* (viz.); (MM).*

jabón, m., (5) (Kol, Kub, Portor): ryba (lat. *Rhypticus saponarius*); (MM).

A veces me ha ayudado buscar los sinónimos de los nombres latinos. Bajo el título de *Saurophagus sulphuratus* no he averiguado ningún equivalente checo. Después he descubierto el sinónimo de esta denominación que es *Pitangus sulphuratus* y gracias a esta he llegado a saber el nombre checo.

justofué, m. (1) (Mex): tyrán benteví (lat. *Saurophagus sulphuratus*); ► pták z čeledi tyranovití, onomatopoická interpretace křiku ptáka; ■ Syn.: *justojuez*; (MM).*

Otro problema surgió con las carnes. En los diccionarios no ponen directamente el tipo de carne solo la descripción detallada. En vez de traducir literalmente la oración he optado por buscar la imagen de cortes de res vacuna y poner directamente el tipo de carne. Para reconocer bien el corte de carne primero he buscado una imagen en español y después la he comparado con la imagen en checo. Por ejemplo la palabra *ñanquelito* ha sido descrita de la siguiente manera: *es la res vacuna, pieza de carne larga y angosta que está a continuación del solomo, hacia la punta donde se divide éste del costillar.*

ñanquelito, m. (1) (Chil): svičková; (AM).

ñahchita, f. (← *ñascha*); (1) **blando de la** ~ (sevArg): měkké hovězí maso, svičková; ■ Syn.: *ñañita, ñascha*; (MM).

Como las letras J, K, Ñ ya habían elaboradas por otras estudiantes de otros diccionarios, he tenido que elegir solo algunas para que no se repitan. Sin embargo, no siempre los países han coincidido con los que he tenido en mis materiales. Por ejemplo en el caso de *jacalón*, en el diccionario de otra estudiante que trabajó con RAE (Diccionario de Real Academia Española) apareció que la palabra *jacalón* se usaba solo en los países de México y Honduras, mientras que en los diccionarios con los que yo he trabajado aparecieron además Guatemala y Venezuela y el desarrollo de la palabra ha sido más explicado, por estos motivos he decidido no borrar esta palabra.

jacal, m. (← nah. *xamitl*, „nepálená cihla“ + *calli*, „dům“; „dům z nepálených cihel“); (1) (Guat, Mex, Ven): chatrč; (MM).

En cuanto a los refranes latinoamericanos es obvio que no se pueden traducir literalmente. Hay que buscar una frase equivalente con el mismo significado. En el caso de *jabón* apareció: *no es lo mismo jabón que el hilo negro*. En español se dice: *no es lo mismo torear que ver los toros desde la barrera*. En los dos casos se hace alusión a la diferencia de las cosas o más bien de las situaciones. El refrán checo más adecuado me ha parecido *hodně mluvit a hodně říkat není totéž*, que lleva el mismo significado. Además he decidido también dejar el refrán español.

jabón, m. (3) **no es lo mismo ~ que hilo negro** [Š: *no es lo mismo torear que ver los toros desde la barrera*] (Portor, Per): *hodně mluvit a hodně říkat není totéž*; (AM).

El caso muy parecido hay en el lema *ñangué*, sin embargo, en vez de hacer alusión a las situaciones diferentes hay una indicación de la semejanza.

ñangué, m. (2) **lo mismo es ñanga que** ~ (Kub): *to je potmě jako v noci*; (AM).

En el lema *jarana* aparece otro refrán: *la jarana sale a la cara*, la explicación de esta frase es que *trampa daña más que aprovecha al tramposo*. En mi opinión no hay refrán checo más adecuado que *kdo jinému jámu kopá sám do ní padá*.

jarana, f. (1) **la ~ sale a la cara** (StřAm): *kdo jinému jámu kopá sám do ní padá* (AM).

En el diccionario aparecen también las comparaciones. A pesar de que el idioma checo no es muy rico en las comparaciones siempre he buscado una frase equivalente.

En cuanto a la procedencia de los americanismos, en mi tesis prevalecen las palabras derivadas de la lengua indígena náhuatl. Entre otros idiomas indígenas hay guaraní, mapuche, quechua, quichu o taíno. A veces el desarrollo de la palabra ha sido muy bien explicado mientras que en otros casos aparece solo la referencia al idioma original.

jalatocie, m. (← nah.) (1) (Mex): *naplavená písčaná zem*; (MM).

jara, f. (← aim. „odpočívadlo“) (1) (Bol): *zastávka, odpočinek*; (AM).

jocoatole, m. (← nah. *xococ*, „kyselý“ + *atolli*, „nápoj z kukuřičné třtiny“) (1) [Š: *atole*] (Mex): *druh nápoje z kukuřičné třiny*; (AM).

ñe'engatú, m. (← guar. *ñe'é*, „mluví“ + *ngatú*, „dobrá“) (1) (Am): *dialekt jazyka guaraní; ► kterým mluví indiáni regionu Manaos na řece Amazonka v Brazílii*; (MM).

Junto con las palabras que tienen el origen en las lenguas indígenas aparecen también otras procedentes de Europa como portugués, italiano, inglés, ruso, alemán, de Asia, en particular japonés o del continente africano. En la tercera parte del diccionario donde hay palabras con la entrada K prevalece el origen inglés con alusión al boxeo.

juraco, m. (← port. *furaco*) (1) (StřAm, Kol, Kub, Mex, Ven): díra, perforace; ■ Syn.: *furaco, huraco*; (AM).

ñoqui, m. (← it. *gnochi*) (1) (Arg, Chil): noky; ► vyrobené z kukuřičného těsta s vejci, tukem, solí a sýrem, také se připravují z bramborové nebo rýžové mouky, v Argentině se dělají z vařených a rozduchaných brambor, do kterých se přidá pšeničná mouka, žloutek, vše se smíchá dohromady a vzniknou kuličky, které se uvaří ve vodě jako ravioli, nudle apod.; (AM).

kimono, m. (← jap.) (1) (Arg, Par, Urug): dlouhý plášť; ► z jemné a barevné, vyšívané látky, kterou ženy nosí po doma; (2) kimono; (MM).

kindergarten, m. (← něm.) (1) (Am): dětská školka; (MM).

kopek, m. (← rus. *kopejka*) (1) (Am): ruská měna, kopějka, setina rublu; ► jedná se o výraz rozšířený díky překladům z ruských novel (MM).

knockear, tr. (← angl. *knock out*) (1) (Am): dát knockout protivníkovi; (MM).

Al final quiero decir que a pesar de que buscar algunos términos exigió mucho tiempo, el trabajo me ha parecido muy interesante. Me interesa mucho el mundo latinoamericano y la forma de ser de su gente. Siempre he tratado aprender al menos algo del español de América y justamente este trabajo me sirvió mucho para enriquecer mi léxico. Además, a través de las palabras relacionadas con la cultura de Hispanoamérica he podido también acercarme y conocer más este mundo.

5. Conclusión

En esta labor me he dedicado a la traducción de tres letras: J (desde la frase *ni ja ni jo* hasta la palabra *juzgón*), K (desde *ñacaní* hasta *ñuto*) y Ñ (desde la abreviatura *K.O.* hasta la palabra *kunza*). En total me he apoyado en cuatro diccionarios (de *Augusto Malaret*, *Marcos Morínigo*, *Josef Dubský* y de la *Asociación de Academias de la Lengua Española*). Los tres primeros mencionados han sido mis materiales primarios, mientras que, el diccionario peruano elaborado por la *Asociación de academias de la lengua española* me ha servido para aclarar algunas descripciones poco comprensibles. En mi tesis no se encuentran las palabras del diccionario de la *Real Academia Española*, del *Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia* de *Richard Renault* y del *Español de América* de *Sala Marius*, ya que habían hechas por otros estudiantes.

Se trata de las palabras relacionadas con el mundo latinoamericano, en concreto con su cultura, fauna, flora etc. En el comentario he comentado bastante las plantas y las complicaciones con las que me he enfrentado durante la traducción. En cuanto a la cultura, el entendimiento y la interpretación ha sido más fácil y no exigió mucho tiempo. El diccionario contiene términos relacionados con las fiestas, vestidos, gastronomía, música, danza y costumbres de Hispanoamérica. Gracias a estas informaciones he podido acercarme más a este mundo, con el que todavía no he tenido ninguna experiencia personal. Ya que muchos vocablos provienen de las lenguas indígenas aparecen también numerosas alusiones a estas culturas.

Mi tesis incluye más de 800 lemas y formará una parte del primer diccionario checo de los americanismos. Estoy segura que será útil no solo para los estudiantes de la filología española, sino también para la gente que quiera conocer más la cultura latinoamericana. El trabajo ha sido muy interesante y beneficioso.

6. Resumen

Esta tesis lleva el nombre Diccionario de Americanismos y ha consistido en traducir las palabras que empiezan por las letras J, K, Ñ de dos diccionarios españoles y después añadir las del diccionario checo que han faltado en los dos primeros ya mencionados . He trabajado en una parte del primer diccionario checo de los americanismos que se está elaborando. En total he contribuido con más de 800 lemas. Me he enfrentado con ciertos problemas de la traducción, sin embargo, durante la creación he adquirido no solo nuevos vocablos de los países latinoamericano, sino también he profundizado el conocimiento de las culturas en este continente.

Shrnutí

Tato bakalářská práce nese název Slovník Amerikanismů a spočívala v přeložení slov, které začínají na písmena J, K, Ñ ze dvou Španělských slovníků a poté v přidání hesel z českého slovníku, které chyběli ve dvou již zmíněných Španělských slovnících. Pracovala jsem na jedné části prvního českého slovníku amerikanismů, který se právě vytváří. Celkově jsem přispěla s více než 800 hesly. Setkala jsem se s určitými problémy s překladem, nicméně, během práce jsem se obohatila nejenom o slovní zásobu, ale také jsem si prohloubila znalosti kultur na tomtom kontinentě.

7. Anexo

jabilla - hura chřestivá

jaboncillo - sapindus saponarius - mýdlovník pravý

jaboncillo - ličidlo obecné (Phytolacca decandra)

jacana (planta)- Lucuma multiflora

jacana (fruto)- Lucuma multiflora

jacana - Jacana Jacana

jalao

jaquita - *Ruellia tuberosa*

jataca

jenisero - *Pithecellobium saman*

jicure - *Lophophora williamsii*

jigüite - *Parthenium argentatum*

jilosuchil - *Calliandra grandiflora*

Puderquastenstrauch

jiquilite - indigovnik - *Indigofera cytoides*

joconostle - *Opuntia imbricata*

joche

justofué - *Saurophagus sulphuratus*, (*pitangus sulphuratus*)

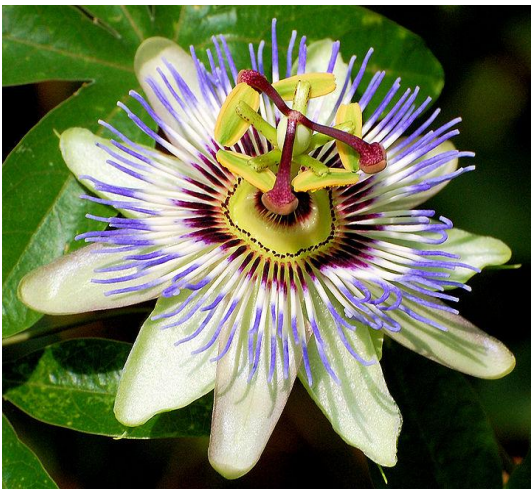
ñandubay

ñandutí

ñorbo - *Passiflora caerulea*

kaki

8. Anotación

Autor: Michaela Ondračková

Název katedry a fakulty: Katedra romanistiky, Filosofická fakulta, Univerzita Palackého

Název bakalářské práce: Slovník amerikanismů

písmena J, K, Ñ (ze slovníku Augusta Malarete, Marcose Moríniga a Josefa Dubského)

Vedoucí bakalářské práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet stran: 51

Počet znaků: 114 034

Počet titulů použité literatury: 4

Klíčová slova: slovník, amerikanismy, překlad, španělsko-český, Latinská Amerika

Charakteristika:

Cílem této bakalářské práce bylo přeložit písmena J, K, Ñ ze dvou Španělských slovníků od *Augusta Malareta* a *Marcose Moríniga* do Českého jazyka a přidat chybějící hesla z Českého slovníku od *Josefa Dubského*. V této práci se neobjevují hesla, které je možné nalézt v *“Diccionario de la Real Academia Española,” “Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia”* od *Richarda Renaulta* a *“El español de América”* od *Sala Mariuse*.

Annotation

Author: Michaela Ondračková

Department of the Romance Studies at the Philosophical Faculty

Title: Dictionary of americanisms

the letters J, K, Ñ (of the dictionaries of Augusto Malaret, Marcos Morínigo y Josef Dubský)

Thesis supervisor: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of pages: 51

Number of characters: 114 034

Number of attachments: 1 CD

Number of used sources of literature: 4

Keywords: dictionary, americanisms, translation, Spanish – Czech, Latin

America

Thesis character:

The aim of the bachelor thesis was to translate letters J, K, Ñ from two Spanish dictionaries by *Augusto Malaret* and *Marcos Morínigo* to Czech and add missing keywords from Czech dictionary by *Josef Dubský*. Translations of the words found in the “*Diccionario de la Real Academia Española*,” “*Diccionario de hispanoamericanismos no recogidos por la Real Academia*” by *Richard Renault*, and “*El español de América*” by *Sala Marius*, were not added.

9. Bibliografía

Asociación de academias de la lengua española: *Diccionario de americanismos*, Perú, 2010.

Dubský, Josef: *Velký španělsko-český slovník*, Praha 1999.

Malaret, Augusto: *Diccionario de americanismos*, 3^a ed.: Buenos Aires 1946.

Morínigo, Marcos A.: *Diccionario del español de América*. Madrid 1993, 2^a ed.: 1996.

Internetové zdroje:

<http://es.wikipedia.org/>.

<http://cs.wikipedia.org/>.

<http://leecolima.no-ip.org/>.

<http://www.rae.es/rae.html>.

<http://www.slovník.seznam.cz/>.

<http://www.wordreference.com/sinonimos/>.

(jabilla - *Hura crepitans* - imagen)

<<http://www.stjohnbeachguide.com/sandbox.htm>>, [consulta: 28/4/2012].

(jaboncillo - *Sapindus saponarius* - imagen)

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Starr_050407-6253_Sapindus_saponaria.jpg?uselang=es>, [consulta: 28/4/2012].

<<http://davesgarden.com/guides/pf/showimage/54578/>>, [consulta: 28/4/2012].

(jaboncillo - *Phytolacca decandra* - imagen)

<<http://www.spicesmedicinalherbs.com/phytolacca-decandra.html>>, [consulta: 28/4/2012].

(jacana - *Lucuma multiflora* - imagen)

<http://www.tropicalplantbook.com/garden_plants/treesfruit/pages_new_3/pouteria_multiflora.htm>, [consulta: 28/4/2012].

<<http://plant.daleysfruit.com.au/l/pouteria-lucuma-1700.jpeg>>, [consulta: 28/4/2012].

(jacana jacana - imagen)

<http://www.ramonmollerjensen.com/details.php?image_id=287>, [consulta: 28/4/2012].

(jalao - imagen)

<<http://carrolluna.com/receta-jalao-de-coco>>, [consulta: 28/4/2012].

(jaquita - *Ruellia tuberosa* - imagen)

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wayside_Tuberose_-Ruella_tuberosa-_flower_in_Hyderabad,_AP_W_IMG_6628.jpg?uselang=es>, [consulta: 28/4/2012].

(jacata - imagen)

<<http://xantux.blogspot.com/2012/03/jacata-de-higuera.html>>, [consulta: 28/4/2012].

(jenisero - *Pithecellobium saman* - imagen)

<http://llanoextremo.blogspot.com/2011/02/cuando-las-plantas-dan-nombre-los_12.html>, [consulta: 28/4/2012].

(jicure - *Lophophora williamsii* - imagen)

<http://www.cactuscenterclub.com/especiesygeneros/drgood/peyote_lophophora_williamsii_03.htm>, [consulta: 28/4/2012].

(jigüite - *Parthenium argentatum* - imagen)

<<http://www.cirad.fr/en/news/all-news-items/press-releases/2010/natural-rubber>>, [consulta: 28/4/2012].

(jilosuchil - *Calliandra grandiflora* - imagen)

<<http://www.flickr.com/photos/w-tommerdich/6817607962/>>, [consulta: 28/4/2012].

<http://131.230.176.4/imgs/psor/Fabaceae_Calliandra_grandiflora_36677.html>, [consulta: 28/4/2012].

(jiquilite - *Indigofera cytisoides* - imagen)

<<http://fernkloof.com/species2.mv?Indigofera%20cytisoides>>, [consulta: 28/4/2012].

(joconostle - *Opuntia imbricata* - imagen)

<<http://www.swcoloradowildflowers.com/pink%20enlarged%20photo%20pages/cylindropuntia%20imbricata.htm>>, [consulta: 28/4/2012].

(joche - *Plumeria acutifolia* - imagen)

<<http://www.plantoftheweek.org/week165.shtml>>, [consulta: 28/4/2012].

(justofué - *Saurophagus sulphuratus* - imagen)

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Pitangus_sulphuratus_front.jpg>, [consulta: 28/4/2012].

(ñandubay - imagen)

<<http://www.viarural.com.ar/viarural.com.ar/agricultura/arboles-autoctonos/arboles-centro-y-norte/nandubay.htm>>, [consulta: 28/4/2012].

(ñandutí - imagen)

<http://www.tabladeflandes.com/paraguay/asuncion_2008/Ciudad_Asuncion_Paraguay.php>, [consulta: 28/4/2012].

(ñorbo - *Passiflora caerulea* - imagen)

<[http://gn.wikipedia.org/wiki/Ta'%C3%A3nga:Passiflora_caerulea_\(1\).jpg](http://gn.wikipedia.org/wiki/Ta'%C3%A3nga:Passiflora_caerulea_(1).jpg)>, [consulta: 28/4/2012].

(kaki - *Diospyros kaki* - imagen)

<<http://www.la-palma-tourismus.com/en/ebenaceae/module/family.htm>>, [consulta: 28/4/2012].